

คู่มือดำเนินงาน สาวไทยแถมแดง

ผิวสวย แถมแดงใส ไม่ซีด
ด้วยธาตุเหล็ก และ โฟเลต

กรมอนามัย
Department of Health

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

...คำนำ...

กรมอนามัย ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้บริโภคผักผลไม้และอาหารที่ครบโภชนาการ พร้อมเสริมด้วยธาตุเหล็กและโฟเลต (โครงการสาวไทยแก้มแดง ด้วยวิตามินแสนวิเศษ) เพื่อส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับการส่งเสริมโภชนาการที่ดี พร้อมทั้งสนับสนุนให้รับประทานวิตามินธาตุเหล็กและโฟเลตเป็นประจำ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อลดปัญหาภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก และลดความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิด ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ คลอดปลอดภัย ลูกแข็งแรง กรมอนามัย โดยสำนักโภชนาการจึงได้จัดทำหนังสือคู่มือการดำเนินงานสาวไทยแก้มแดงในสถานประกอบการ แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและบุคลากรด้านสุขภาพในสถานประกอบการ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ที่จะใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรมอนามัย มุ่งหวังให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ในประเทศไทยได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตอย่างเพียงพอ เพื่อส่งเสริมและป้องกันภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กและลดความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะทางสติปัญญาและประสิทธิภาพของประชาชนไทย เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย
พฤศจิกายน 2561

...สารบัญ...

	หน้า
บทนำ	1
การดำเนินงานสาวไทยแก้มแดงในสถานประกอบการ	3
ภาวะโลหิตจาง	16
ธาตุเหล็กกับหญิงวัยเจริญพันธุ์	20
โฟเลตกับหญิงวัยเจริญพันธุ์	25
การดูแลสุขภาพทั่วไป ตามหลัก 3อ 2ส 1พ	34
การวางแผนครอบครัว	49

...บทนำ...

หญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทยมีภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 22.7 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ (ข้อมูลจากผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2556-2557) จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะโลหิตจางมีผลต่อสุขภาพและมีผลต่อการทำงาน เช่น อาการเวียนศีรษะ เมื่อยล้า อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ติดเชื้อง่ายขึ้น และประสิทธิภาพในการทำงานลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการตั้งครรภ์ในอนาคต ซึ่งมีทำให้มีความเสี่ยงต่อการแท้งบุตร คลอดก่อนกำหนด ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย หากมีภาวะโลหิตจางอย่างรุนแรง จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของมารดาและทารกได้ ในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์พัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เด็กเกิดรอด แม่ปลอดภัย มีพัฒนาการสมวัยและเจริญเติบโตได้ดี โดยมีเป้าหมายหลักเป้าหมายหนึ่ง คือ **“การลดภาวะโลหิตจาง”** เพื่อลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ จากข้อมูลปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย (Thai DRI) ได้กำหนด ปริมาณธาตุเหล็กที่ควรได้รับในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ในช่วงอายุ 19-50 ปี วันละ 24.7 มิลลิกรัม แต่จากผลการสำรวจการบริโภคอาหารของประชาชนไทย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 ในกลุ่มผู้หญิงอายุ 19-50 ปี พบว่า การได้รับธาตุเหล็กจากการบริโภคอาหาร ประมาณ 8 มิลลิกรัมต่อวันหรือเพียง 1 ใน 3 ของธาตุเหล็กที่ควรได้รับ สำหรับ ปริมาณโพแทสเซียมตามข้อมูลปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย (Thai DRI) ได้กำหนด ปริมาณโพแทสเซียมสำหรับกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ ควรได้รับวันละ 400 ไมโครกรัมต่อวัน ซึ่งแหล่งอาหารที่มีโพแทสเซียม พบในผักผลไม้ ข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลกและองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (WHO/FAO) ได้กำหนดเป้าหมายการบริโภคผักผลไม้อย่างน้อย 400 กรัม หรือ 5 ส่วนต่อวัน ซึ่งจากผลสำรวจเกี่ยวกับ พฤติกรรมการบริโภคผักและผลไม้ (ข้อมูลจากผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2556-2557) ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 15-45 ปี พบว่า หญิงวัยเจริญพันธุ์บริโภคผักผลไม้เฉลี่ย 4 ส่วนต่อวัน และพบหญิงวัยเจริญพันธุ์เพียง ร้อยละ 25 บริโภคผักผลไม้เพียงพอตามข้อเสนอแนะ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวพบว่า หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับธาตุเหล็กและโพแทสเซียม (ผักผลไม้) ไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยจึงได้จัดทำโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินแสนวิเศษในสถานประกอบการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในชื่อโครงการส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้บริโภคผักผลไม้ และอาหารที่ครบโภชนาการ พร้อมเสริมด้วยธาตุเหล็กและโพแทสเซียม โดยส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ บริโภคอาหารที่มีที่มีธาตุเหล็กสูง (พบในเนื้อสัตว์ เลือด เครื่องในสัตว์) และโพแทสเซียมสูง (พบในผักผลไม้) พร้อมส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโพแทสเซียมเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ควบคู่ไปกับการกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม และการมีสุขภาพจิตที่ดี โดยมีเป้าหมายของโครงการเพื่อลดปัญหาภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ และหากหญิงวัยเจริญพันธุ์ตั้งครรภ์ในอนาคต จะนำไปสู่การตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ ความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิดลดลง แม่คลอดอย่างปลอดภัย และลูกแข็งแรง

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

สสส
สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

โครงการ สุขภาพแก้วตาดู

สถานการณ์ภาวะโลหิตจาง

สถานการณ์ภาวะโลหิตจางของประเทศไทย
พบความชุกภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ (15-49 ปี)
ร้อยละ 22.7 โดยประมาณการพบว่า 1 ใน 4 คน
ของหญิงวัยเจริญพันธุ์พบภาวะโลหิตจาง

ที่มา: การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย (NHES) ครั้งที่ 5 (2557-2558)

โลหิตจางแล้วเป็นอย่างไร?

ซีด เวียนศีรษะ ปวดหัว เมื่อยล้า อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย
ติดเชื้อง่าย ป่วยง่าย ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

ลดเสี่ยงต่อภาวะโลหิตจางอย่างไร?

โดยได้รับธาตุเหล็กและโฟลิกเพียงพอ!!

แหล่งอาหารที่อุดมด้วยธาตุเหล็ก

- อาหารที่มีธาตุเหล็กสูง ได้แก่ ตับ เลือด เนื้อสัตว์ เนื้อแดงต่างๆ เครื่องในสัตว์ เป็นต้น
- ควรรับประทานเนื้อสัตว์วันละ 8 ช้อนกินข้าว
- ควรรับประทานอาหารที่มีวิตามินซีสูง เช่น ฝรั่ง ส้ม สับปะรด พร้อมมื้ออาหารหลัก เพื่อช่วยในการดูดซึมธาตุเหล็ก

แหล่งอาหารที่อุดมด้วยโฟลิก

- โฟลิกมีมากในผักใบเขียว เช่น คะน้า บรอกโคลี ดอกกุยช่าย ดอกกะหล่ำ ผักคะน้า ผักกาดหอม แดงกวา หน่อไม้ฝรั่ง ถั่วฝักยาว ควรรับประทานผักวันละ 4-6 ถ้วย
- ผลไม้สด เช่น องุ่น สตรอเบอร์รี่ ส้ม ฝรั่งกิมจู มะม่วงเขียวเสวย มะละกอสุก

เสริมด้วยวิตามินธาตุเหล็กและโฟลิก (สปีด้าล: 1 เม็ด)

ความต้องการธาตุเหล็กและโฟลิกของหญิงวัยเจริญพันธุ์ใน 1 สปีด้าล

สารอาหาร	ธาตุเหล็ก	โฟลิก
ปริมาณ	60 มิลลิกรัม	2,800 ไมโครกรัม

ควรเลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กหรือวิตามินเสริมธาตุเหล็ก พร้อม ชา กาแฟ นม สุนัขไพร ซึ่งมีผลทำให้ลดการดูดซึม

1. **กลุ่มเป้าหมายหลัก :** หญิงวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 15-49 ปี) ในสถานประกอบการ หรือในองค์กร
2. **เป้าประสงค์ :** ภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ลดลง หากหญิงตั้งครรภ์มีการตั้งครรภ์ในอนาคตจะนำไปสู่การตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ ความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิดลดลง แม่คลอดปลอดภัย และลูกแข็งแรง

3. วัตถุประสงค์ของโครงการสาวไทยแถมแดงในสถานประกอบการ

- 3.1 ส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์มีความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ
- 3.2 ส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ อาหารที่มีธาตุเหล็กและโฟเลตสูง และส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ให้ได้รับในปริมาณที่เพียงพอตามคำแนะนำ
- 3.3 พัฒนาและผลักดันให้สถานประกอบการกำหนดมาตรการ/นโยบายที่ส่งเสริมการบริโภคอาหารครบ 5 หมู่ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง และมุ่งเน้นให้บริโภคผักผลไม้ได้ในปริมาณเพียงพอตามคำแนะนำ
- 3.4 พัฒนาให้เกิดต้นแบบสถานประกอบการที่มีการจัดอาหารครบคุณค่าโภชนาการ และส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต

4. ตัวชี้วัดโครงการ

- 4.1 หญิงวัยเจริญพันธุ์ในกลุ่มเป้าหมายได้บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ และมีอัตราการบริโภคผักผลไม้เพียงพอตามคำแนะนำอย่างน้อยร้อยละ 50
- 4.2 มีสถานประกอบการในกลุ่มเป้าหมายกำหนดมาตรการ/นโยบายที่ส่งเสริมการบริโภคอาหารครบ 5 หมู่ และมุ่งเน้นให้บริโภคผักผลไม้ได้ในปริมาณเพียงพอตามคำแนะนำ อย่างน้อย 5 มาตรการ/นโยบาย
- 4.3 เกิดต้นแบบสถานประกอบการที่มีการจัดการอาหารที่ครบคุณค่าโภชนาการ และส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์กินวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก

หมายเหตุ : ตัวชี้วัดโครงการฯ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนอาหารเพื่อสุขภาวะ ปี 60 ดังนี้

1. เพิ่มอัตราการบริโภคผักและผลไม้เพียงพอตามคำแนะนำองค์การอนามัยโลก (400 กรัมต่อวันหรือ 5 ส่วนมาตรฐาน) อย่างน้อยร้อยละ 20 (ข้อมูลปี พ.ศ. 2552 คือร้อยละ 17.7 และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ 10 ปี พ.ศ. 2564 คือ ร้อยละ 50)
2. สนับสนุนให้เกิดมาตรการ/นโยบายระดับชาติอย่างน้อย 2 มาตรการ/นโยบาย และระดับท้องถิ่นอย่างน้อย 10 มาตรการ/นโยบาย ที่ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ หรือลดภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน
3. เกิดต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และองค์กร ที่มีการจัดปัจจัยแวดล้อมด้านอาหารสุขภาวะที่ภาคียุทธศาสตร์สามารถนำไปขยายผลต่อได้ อย่างน้อย 600 แห่ง

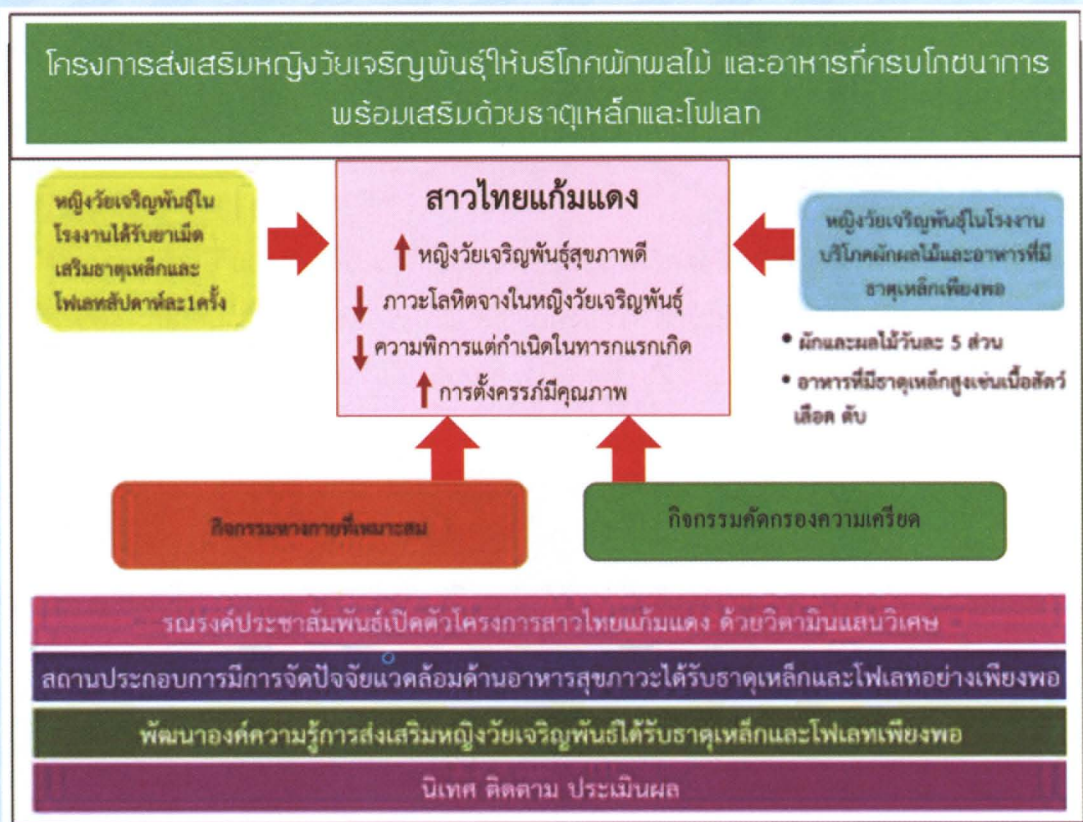
นิยามศัพท์

ต้นแบบสถานประกอบการที่มีการจัดการอาหารที่ครบคุณค่าโภชนาการและเพิ่มการบริโภคผักผลไม้ได้เพียงพอตามข้อเสนอแนะ หมายถึง สถานประกอบการที่มีทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการอาหารที่ครบคุณค่า และเพิ่มการบริโภคผักผลไม้ตามข้อเสนอแนะ ในหญิงวัยเจริญพันธุ์ในสถานประกอบการอย่างครบวงจรสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาสถานประกอบการต้นแบบ นำไปสู่แหล่งเรียนรู้ โดยมีความก้าวหน้าในการพัฒนาต้นแบบสถานประกอบการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 5 เรื่อง ดังนี้

- 1) สถานประกอบการมีนโยบาย/มาตรการ ที่ส่งเสริมการบริโภคอาหาร ครบ 5 หมู่ ธาตุเหล็ก โฟเลตสูง และมุ่งเน้นให้บริโภค ผักผลไม้ได้ในปริมาณเพียงพอตามข้อเสนอแนะ
- 2) สถานประกอบการมีแผนปฏิบัติการการดำเนินงานโครงการสาวไทยแก้มแดงฯ ในองค์กร
- 3) สถานประกอบการมีทีมงานการดำเนินโครงการสาวไทยแก้มแดงฯ ดำเนินการอย่างเข้มแข็ง
- 4) สถานประกอบการมีตัวชี้วัดการดำเนินโครงการสาวไทยแก้มแดงฯ
- 5) สถานประกอบการมีการติดตามประเมินผลโครงการสาวไทยแก้มแดงฯ ในองค์กร

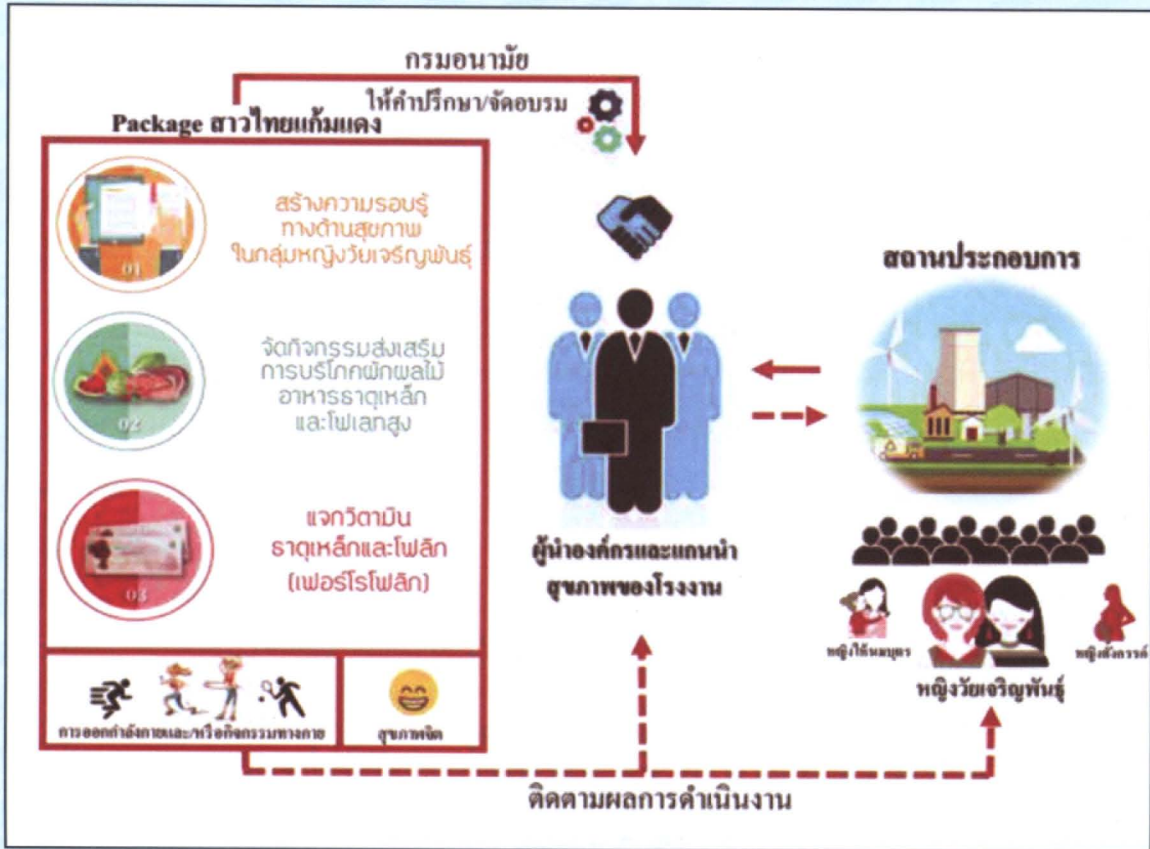
ภาพกรอบแนวคิด

โครงการส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้บริโภคผักผลไม้ และอาหารที่ครบโภชนาการ พร้อมเสริมด้วยธาตุเหล็กและโฟเลต

ภาพรวมการดำเนินโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

ประเด็นสำคัญในการดำเนินโครงการคือ การสร้างความตระหนักในเรื่องผลกระทบของภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์แก่ผู้นำองค์กร เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการและส่งตัวแทนผู้ดูแลสุขภาพในสถานประกอบการเข้าอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินการสาวไทยแถมแดงฯ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการอบรมดังกล่าว คือ สร้างความรู้ด้านสุขภาพ (โดยเฉพาะเรื่องผลกระทบของภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ และวิธีการลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจาง) และนำไปถ่ายทอดให้แก่หญิงวัยเจริญพันธุ์ในองค์กรต่อไป รวมถึงสร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินงาน แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็ก และโพแทสเซียมที่เข้ากับบริบทของสถานประกอบการทั้งเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมของตัวบุคคล รวมถึงสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การแจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโพแทสเซียม การส่งเสริมการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกาย และการคัดกรองความเครียด โดยกิจกรรมทั้งหมดมีเป้าประสงค์ให้พนักงานในองค์กรมีสุขภาพดี ภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ลดลง ซึ่งส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น นอกจากนี้หากหญิงวัยเจริญพันธุ์มีการตั้งครรภ์ในอนาคต จะนำไปสู่การตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ ลดความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิด แม่คลอดอย่างปลอดภัย และลูกแข็งแรง

ผิวสวย แถมแดงใส ไม่ซีด ด้วยธาตุเหล็ก และ โปแทสเซียม

กิจกรรมโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

เข้าร่วมอบรม

สร้างที่ปรึกษาสุขภาพ
เป็นการดูแลสุขภาพของหญิงวัยเจริญพันธุ์

สนับสนุน:

วิทยากรเฉพาะทางในแต่ละด้าน เช่น ด้านการบริโภคอาหาร ออกกำลังกาย การคัดกรองความเครียด เป็นต้น หนังสืออบรม, Flash Drive เอกสารที่เกี่ยวข้อง, กระเป๋าเอกสาร, ค่าเดินทางประชุม, ค่าที่พัก

สถานประกอบการ:

ส่งผู้ดูแลด้านสุขภาพเข้าร่วมอบรม เช่น พยาบาล เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย (จป.) พยาบาลลูก พยาบาลผู้ช่วย เป็นต้น

สถานที่ปรึกษา

สุขภาพสำหรับพนักงาน

สนับสนุน:
สร้างที่ปรึกษา
ทางด้านสุขภาพ
ตามกิจกรรมที่ 1

สถานประกอบการ :
เตรียมพื้นที่สำหรับให้คำปรึกษา
เช่น มุมนมแม่เต็ม ห้องพยาบาล
หรือมุมที่ปรึกษาเดิม

ส่งเสริมกิจกรรม

การบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง

สนับสนุน:

โปรดอร์ประชาสัมพันธ์ เช่น เรื่องการบริโภคผักผลไม้ที่เพียงพอ แหล่งอาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง เป็นต้น เมนูอาหารธาตุเหล็กสูง, ตัวอย่างกิจกรรมย่อย

สถานประกอบการ :

จัดกิจกรรม ที่เอื้อต่อการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็ก และโฟเลตสูงขึ้น ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ขอความอนุเคราะห์ มีกิจกรรมอย่างน้อย 5 กิจกรรม (เป็นรวมกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ได้)

สร้างมาตรฐาน/นโยบาย

ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้เพิ่มขึ้นและอาหารครบ 5 หมู่

“สามารถเลือกกิจกรรมนี้ได้ตามความสมัครใจ”

สนับสนุน:
ตามกิจกรรม
ที่ 4

สถานประกอบการ :
สถานประกอบการมีมาตรฐาน/
นโยบายส่งเสริมเป็นสายสัญญาณอักษร

แจกวิตามินฟรี

เสริมธาตุเหล็กและโฟเลต

สนับสนุน:

วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต
ในช่วง 3 เดือนแรกที่เข้าร่วมโครงการ

สถานประกอบการ :

เตรียมพื้นที่สำหรับแจกวิตามิน เช่น มุมนมแม่เต็ม ห้องพยาบาล หรือมุมที่ปรึกษาเดิม

ส่งเสริมการออกกำลังกาย

หรือเพิ่มกิจกรรมทางกาย หลังทำงาน

“สามารถเลือกกิจกรรมนี้ได้ตามความสมัครใจ”

สนับสนุน:

Flash Drive (เพลงสาวไทยแถมแดง,
เอกสารทำتمرณืดเหยียดร่างกาย

สถานประกอบการ :

เตรียมช่วงเวลาสำหรับการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม

คัดกรองความเครียด

ตามแบบฟอร์มกรมสุขภาพจิต

“สามารถเลือกกิจกรรมนี้ได้ตามความสมัครใจ”

สนับสนุน:

แบบคัดกรองความเครียด, เอกสารคัดกรองแล้ว
ทำอย่างไร

สถานประกอบการ :

คัดกรองความเครียดทุก 6 เดือน

หมายเหตุ

- เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรม จะได้รับโล่รางวัล “Best practice ต้นแบบสถานประกอบการสุขภาพตามโครงการสาวไทยแถมแดง”
- เข้าร่วมกิจกรรม 1-5 จะได้รับ ใบประกาศเกียรติคุณ “ต้นแบบสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามโครงการสาวไทยแถมแดง”
- เข้าร่วมกิจกรรม 3-4 จะได้รับ ใบประกาศเกียรติคุณ “เข้าร่วมดำเนินการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตามโครงการสาวไทยแถมแดง”

รายละเอียดกิจกรรม (Package สาวไทยแถมแดง)

รอบรู้ด้านสุขภาพ บริโภคผักผลไม้เพียงพอ หงิงวัยเจริญพันธุ์เสริมเหล็กและโฟลิก
สภาพแวดล้อมเอื้อต่อพฤติกรรมสุขภาพดี ร่วมส่งเสริมกิจกรรมทางกาย และส่งเสริม
การคัดกรองความเครียด คือ สถานประกอบการสุขภาพดีตามแบบโครงการสาวไทยแถมแดง

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เป้าหมาย
การสร้างความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพในหญิงวัยเจริญพันธุ์		
1. เข้าร่วมอบรม 	อบรมให้ความรู้ผู้ดูแลด้านสุขภาพในสถานที่ทำงานหรือ ในสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดความรู้รอบรู้ด้านสุขภาพแก่ ผู้ขับเคลื่อนและแกนนำสุขภาพของสถานประกอบการเกี่ยวกับ ความรู้เบื้องต้นในเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องผลกระทบของ ภาวะโลหิตจางและวิธีการลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจางใน กลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์	แกนนำสุขภาพ สามารถ ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ แก่พนักงานได้ โดยใน เรื่องภาวะโลหิตจางใน กลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์
2. มุมปรึกษาสุขภาพ 	มีพื้นที่ หรือ สถานที่ หรือ จัดกลุ่มสื่อสารออนไลน์ในการ ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพเบื้องต้น โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ ในหญิงวัยเจริญพันธุ์	มีแหล่งให้คำปรึกษา ที่หญิงวัยเจริญพันธุ์ใน สถานที่ทำงานเข้าถึง ได้ง่าย
การส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ให้ได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตเพียงพอ เพื่อความลดเสี่ยงต่อภาวะโลหิตจาง		
3. ส่งเสริมการ บริโภคผักผลไม้ บริโภคอาหาร ธาตุเหล็กสูง และโฟเลต สูงเพิ่มขึ้น 	<p>**สถานประกอบการสามารถจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการบริโภค ผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็ก และโฟเลตสูง ตามบริบทของแต่ละ พื้นที่**</p> <p>ตัวอย่างกิจกรรม ทั้งในองค์กรที่มีโรงอาหารและไม่มีโรงอาหาร เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาสัมพันธ์ (เช่น โปสเตอร์ ป้ายบนโต๊ะอาหาร สื่อออนไลน์ เสียงตามสาย เป็นต้น) เรื่อง การบริโภคผักผลไม้ให้เพียงพอ ตามคำแนะนำ แหล่งอาหารที่มีธาตุเหล็กและโฟเลตสูง - มีการจัดตลาดนัดขายผักผลไม้ ให้บุคคลภายนอกมาขาย ผักผลไม้ - ให้พนักงานนำผักผลไม้มาจำหน่ายได้ทุกวัน - รมณรงค์ปลูกพืชผักสวนครัว พนักงานปลูก และจำหน่ายเอง - มีมุมผลไม้ฟรีทุกวัน โดยอาจเน้นผลไม้ที่มีโฟเลตสูง เช่น ฝรั่ง ส้ม กล้วย สับปะรด มะละกอ เป็นต้น - ถ่ายรูปมื้ออาหารที่มีผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กหรือโฟเลตสูง ส่งหัวหน้างานทุกวัน หากมีการบริโภคบ่อยสุดจะได้รับรางวัล 	สถานประกอบการมี กิจกรรมส่งเสริมการ บริโภคผักผลไม้ อาหาร ธาตุเหล็กและโฟเลตสูง อย่างน้อย 5 กิจกรรม (สามารถรวมกับกิจกรรม ที่ดำเนินการอยู่เดิมได้)

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เป้าหมาย
การส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ให้ได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตเพียงพอ เพื่อความลดเสี่ยงต่อภาวะโลหิตจาง		
<p>3. ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ บริโภคอาหารธาตุเหล็กสูง และโฟเลตสูงเพิ่มขึ้น (ต่อ)</p> <p style="text-align: center;">03</p>	<p>ตัวอย่างกิจกรรม ในองค์กรที่มีโรงอาหารเพิ่มเติม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีร้านขายผลไม้ โดยมีผลไม้ที่มีโฟเลตสูงจัดจำหน่าย เช่น ฝรั่ง ส้ม กล้วย สับปะรด มะละกอ เป็นต้น - มีร้านขายผัก โดยอาจผักที่มีโฟเลตสูงจัดจำหน่าย เช่น กุยช่าย หน่อไม้ฝรั่ง ผักกาดหอม ผักโขม ดอกกะหล่ำ บรอกโคลี เป็นต้น - ร้านอาหารมีเมนูผักทุกมื้อ อย่างน้อย 30% ของเมนูทั้งหมด - กำหนดเมนูอาหารที่มีโฟเลต หรือ ธาตุเหล็กสูงให้กับร้านค้า - ร้านอาหารมีเมนูอาหารที่มีโฟเลตสูง อย่างน้อย 1 เมนู - ร้านอาหารมีเมนูอาหารที่มีธาตุเหล็กสูง อย่างน้อย 1 เมนู (อาหารที่มีธาตุเหล็กสูง เช่น ตับ เลือด เครื่องในสัตว์ เป็นต้น) - มีมุมผักสดให้บริโภคเพิ่มฟรี เช่น หน้าร้านก๋วยเตี๋ยว - มีโปรโมชัน เช่น กินเมนูผัก 10 ครั้ง ฟรีอาหาร 1 มื้อ หรือ ซื้อผลไม้ 10 ครั้ง รับฟรี 1 ครั้ง 	<p>สถานประกอบการมีกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูงอย่างน้อย 5 กิจกรรม (สามารถรวมกับกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เดิมได้)</p>
<p>8 4. แจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต</p> <p style="text-align: center;">04</p>	<p>จัดสถานที่สำหรับให้ หญิงวัยเจริญพันธุ์ ในสถานประกอบการ รับวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก (หญิงวัยเจริญพันธุ์ ควรรับประทานวิตามินฯ สัปดาห์ละ 1 เม็ด)</p> <p>ตัวอย่าง วิธีการแจกวิตามิน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - แจกที่ห้องพยาบาล - ให้หัวหน้าแผนกมารับยาแจกแต่ละแผนก - ตั้งโต๊ะแจกที่โรงอาหาร มีไอที เอาบัตรพนักงานมาแตะเพื่อบอกว่าได้รับวิตามินฯแล้ว <p>ตัวอย่าง วิธีการติดตามการรับประทานวิตามิน เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - รับประทานต่อหน้าพยาบาลหรือหัวหน้าแผนกในทุกสัปดาห์ - กำหนดเวลาการรับประทานวิตามินพร้อมกัน สร้างกลุ่มไลน์แจ้งเตือน ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้รับประทานวิตามินฯ - มีสมุดบันทึกการรับประทานวิตามินประจำสัปดาห์ - จับคู่ Buddy เช็การรับประทานวิตามินฯ - รับประทานแล้วให้แจ้งในไลน์ - มีบันทึกให้หัวหน้างาน หากใครรับประทานครบได้รับของที่ระลึก 	<p>มีแจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลตให้แก่พนักงานหญิงวัยเจริญพันธุ์ทุกคน และมีการติดตามการรับประทานวิตามินฯ เพื่อให้ทราบว่ามีการรับประทานจริง</p>

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เป้าหมาย
การส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตเพียงพอ เพื่อความลดเสี่ยงต่อภาวะโลหิตจาง		
<p>5. ร่วมสร้างมาตรการ/นโยบาย ส่งเสริมให้บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ และส่งเสริมให้มีการบริโภคผักผลไม้ในสถานประกอบการ</p> 	<p>**สถานประกอบการสามารถกำหนดมาตรการหรือนโยบายที่เอื้อต่อการบริโภคผัก ผลไม้ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างมาตรการ/นโยบาย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงอาหารมีพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เรื่อง อาหาร 5 หมู่ การบริโภคผัก ผลไม้เพียงพอ - โรงอาหารมีการจำหน่ายอาหารในสถานประกอบการมีอาหารครบ 5 หมู่ - โรงอาหารมีสถานที่ขายผลไม้ ทุกวันทำการ - โรงอาหารมีสถานที่ขายผัก ทุกวันทำการ - ร้านอาหารที่ถูกจัดจ้างต้องมีเมนูผักทุกมื้อ (หากสถานประกอบการมีสวัสดิการอาหารฟรี) - โรงอาหารมีมุมผักให้ใส่เพิ่มฟรี อาจอยู่หน้าร้านอาหารที่องค์กรเห็นว่าเหมาะสม เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านอาหารอีสาน เป็นต้น - กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกร้านอาหารที่จะมาจัดจำหน่ายในสถานประกอบการร่วมกิจกรรมโปรโมชัน กินผัก เช่น กินเมนูผัก 10 ครั้ง ฟรีอาหาร 1 มื้อ หรือ กินผลไม้ เช่น ซ้อผลไม้ 10 ครั้ง ฟรี 1 ครั้ง - กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกร้านอาหารที่จะมาจัดจำหน่ายในสถานประกอบการร่วมกิจกรรมโปรโมชัน - สถานประกอบการกำหนดให้มีการจัดพื้นที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว 	<p>ร่วมสร้างมาตรการ/นโยบายส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้อย่างน้อย 5 มาตรการ/นโยบาย โดยมีมาตรการ/นโยบาย ส่งเสริมเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ยั่งยืน</p>
การส่งเสริมการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ		
<p>6. ส่งเสริมการออกกำลังกายหรือเพิ่มกิจกรรมทางกาย</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น มีการเต้นแอโรบิก ทุกวันพุธ มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายเปิดบริการทุกวัน มีอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย เป็นต้น - การเพิ่มกิจกรรมทางกาย เช่น การเต้นประกอบเพลงตามจังหวะเพลงสาวไทยแค้นแดง เต้น chicken dance หรือยืดเหยียด ช่วงหลังจากการนั่งทำงาน ประมาณ 2 ชั่วโมง 	<p>มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย หรือกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้น</p>
<p>7. คัดกรองความเครียด</p> 	<p>กิจกรรมคัดกรองความเครียด โดยใช้แบบฟอร์มสุขภาพจิต เพื่อให้สถานประกอบการทราบถึงความเครียดของพนักงานในสถานประกอบการ</p>	<p>มีการกำหนดให้คัดกรองความเครียดพนักงานทุก 6 เดือน</p>

เกณฑ์การประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการ
โครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

กิจกรรม	เกณฑ์การประเมิน	ติดตามโดย
1. เข้าร่วมอบรม 	ผู้ดูแลสุขภาพในสถานประกอบการ “เข้าร่วม” อบรมพัฒนาศักยภาพเพื่อดำเนินโครงการสาวไทยแถมแดง	แบบฟอร์มการดำเนินกิจกรรมฯ ใบเซ็นต์ชื่อเข้ารับการอบรม
2. มุมปรึกษาสุขภาพ 	“มี” พื้นที่ หรือ สถานที่ หรือ จัดกลุ่มสื่อสารออนไลน์ ในการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพเบื้องต้น โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพในหญิงวัยเจริญพันธุ์	แบบฟอร์มการดำเนินกิจกรรมฯ รูปภาพกิจกรรม และลงพื้นที่แบบสำรวจกิจกรรม
3. ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ บริโภคอาหารธาตุเหล็กสูง และโพแทสเซียมเพิ่มขึ้น 	สถานประกอบการ “มีกิจกรรม” ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็ก โพแทสเซียม “อย่างน้อย 5 กิจกรรม”	แบบฟอร์มการดำเนินกิจกรรมฯ รูปภาพกิจกรรม และลงพื้นที่แบบสำรวจกิจกรรม
4. แจกวิตามินเสริมธาตุเหล็ก และโพแทสเซียม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีวิธีการแจกวิตามินที่ชัดเจน - มีสถานที่แจก - มีวิธีการติดตามการรับประทานวิตามิน 	แบบบันทึกการได้รับวิตามิน แบบติดตามการรับประทานวิตามิน
5. ร่วมสร้างมาตรการ/นโยบาย ส่งเสริมให้บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ และส่งเสริมให้มีการบริโภคผักผลไม้ ในสถานประกอบการ 	“มีมาตรการ/นโยบาย” ที่เกี่ยวข้อง “เป้าหมาย 5 ข้อ” (สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้)	มีมาตรการ/นโยบายที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
6. ส่งเสริมการออกกำลังกาย หรือเพิ่มกิจกรรมทางกาย 	“มี” การส่งเสริมการออกกำลังกายหรือเพิ่มกิจกรรมทางกาย อย่างน้อย 1 กิจกรรม (สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้)	แบบติดตามการดำเนินการ รูปภาพกิจกรรม และลงพื้นที่แบบสำรวจกิจกรรม
7. คัดกรองความเครียด 	“มี” การกำหนดให้คัดกรองความเครียดพนักงานทุก 6 เดือน	ผลการคัดกรองความเครียด

วิธีการดำเนินงานและการติดตามโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

สถานประกอบการหรือองค์กรส่งผู้ดูแลสุขภาพ เข้าร่วมอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรการดำเนินงานโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

ผู้ดูแลสุขภาพในสถานประกอบการหรือองค์กรเข้าใจโครงการสาวไทยแถมแดงฯ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในเรื่องผลกระทบของภาวะโลหิตจาง การลดความเสี่ยงภาวะโลหิตจาง และการดูแลพนักงานให้มีสุขภาพดี ตามหลัก 3อ. 2ส. 1ฟ. ทราบแนวทางการดำเนินงานสาวไทยแถมแดง และได้รับวิตามินสำหรับแจกให้รับประทาน 3 เดือน

สถานประกอบการหรือองค์กรเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการให้เข้ากับบริบทอย่างน้อยกิจกรรมที่ 3 การส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง และ กิจกรรมที่ 4 แจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต และวางแผนการดำเนินงานในองค์กร (กรอกเอกสารแผนการดำเนินโครงการสาวไทยแถมแดงฯ หน้า 13)

สถานประกอบการหรือองค์กร ส่งผลตรวจสุขภาพประจำปีค่าฮีโมโกลบิน (Hb) และ/หรือ ความเข้มข้นของเลือด (Hct) ให้แก่ผู้จัดทำโครงการสาวไทยแถมแดง (สำหรับองค์กรที่สะดวกให้ข้อมูล)

ผู้จัดทำโครงการสาวไทยแถมแดง ส่งแบบสอบถามการบริโภคอาหารก่อนเข้าร่วมโครงการให้กับผู้ดูแลสุขภาพ เพื่อขอความร่วมมือให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถามดังกล่าว (ขอความกรุณาองค์กร ระบุหมายเลขการจ่ายวิตามินฯ และแจ้งให้ผู้รับวิตามินฯทราบ เพื่อเป็นหมายเลขสำหรับกรอกในแบบสอบถาม)

หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถามการบริโภคอาหารมาก่อนเริ่มโครงการฯ (ระบุหมายเลขที่ผู้ดูแลสุขภาพในสถานประกอบการแจ้งในแบบสอบถามก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และโปรดกรณบบันทึกรหัสหมายเลข เพื่อกรอกในแบบสอบถามหลังการเข้าร่วมโครงการฯ)

สถานประกอบการ หรือ องค์กร ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ (ระยะเวลาการดำเนินการเพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ 3 เดือน) เช่น การติดป้ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ รมรณรงค์การเสริมวิตามินฯ การส่งเสริมการออกกำลังกาย การคัดกรองความเครียด เป็นต้น

ต่อหน้าถัดไป

ในช่วง 3 เดือน ที่สถานประกอบการดำเนินโครงการผู้จัดทำโครงการสวทไทยแก้มแดงฯ ลงพื้นที่สถานประกอบการ เพื่อไปเสริมพลัง และติดตามการดำเนินการ (ผู้จัดทำโครงการฯอาจสุ่มไปในบางพื้นที่)

ช่วงกลางเดือนที่ 3 สถานประกอบการหรือองค์กร แจ้งการดำเนินกิจกรรมของโครงการสวทไทยแก้มแดง ที่ได้ดำเนินการจริง (ตามแบบฟอร์มการดำเนินกิจกรรมของโครงการสวทไทยแก้มแดงฯ หน้า 14)

ช่วงปลายเดือนที่ 3 ผู้จัดทำโครงการสวทไทยแก้มแดงฯ ลงพื้นที่สถานประกอบการ เพื่อติดตามการดำเนินการตามแบบฟอร์ที่สถานประกอบการแจ้งกิจกรรมที่ดำเนินการ

หลังจากจบระยะเวลาดำเนินการ 3 เดือน หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถาม การบริโภคอาหารหลังการเข้าร่วมโครงการฯ (ระบุหมายเลขที่เคยกกรอกไว้ในแบบสอบถามก่อนเข้าร่วมโครงการ)

ผู้จัดทำโครงการสวทไทยแก้มแดงฯ ประเมินผลการดำเนินการตามเกณฑ์แต่ละกิจกรรม รายละเอียดในหน้า 13 เพื่อเตรียมมอบใบประกาศเกียรติคุณ หรือโล่ การดำเนินโครงการสวทไทยแก้มแดงฯ

สถานประกอบการ เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกวดและมอบรางวัล best practice สถานประกอบการ สวทไทยแก้มแดง ด้วยวิตามินแสนวิเศษ

สถานประกอบการดำเนินโครงการสวทไทยแก้มแดงต่อไป โดยการส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูงต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคอย่างยั่งยืน

ติดตามผลตรวจสุขภาพประจำปีในปีถัดไปของค่าฮีโมโกลบิน (Hb) และ/หรือ ความเข้มข้นของเลือด (Hct) ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ในสถานประกอบการ (สำหรับองค์กรที่สะดวกให้ข้อมูล)

แผนการดำเนินโครงการสาวไทยแก้มแดง ด้วยวิตามินแสนวิเศษในสถานประกอบการ
บริษัท.....

1. กิจกรรมที่ทางองค์กรของท่านมีแผนจะดำเนินการหรือมีการดำเนินการอยู่แล้ว

- 1. เข้าร่วมอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรการดำเนินงานโครงการสาวไทยแก้มแดงฯ
- 2. มีพื้นที่ หรือ สถานที่ให้คำปรึกษา กลุ่มปรึกษาออนไลน์ เพื่อคำปรึกษาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะหญิงวัยเจริญพันธุ์
- 3. แจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก
- 4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้เพิ่มขึ้น อาหารธาตุเหล็กโฟเลตสูง
- 5. สร้างมาตรการ/นโยบาย ส่งเสริมให้บริโภคผักผลไม้เพิ่มขึ้นและอาหารครบ 5 หมู่
- 6. ส่งเสริมการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกาย
- 7. คัดกรองความเครียดแต่จะองค์กรสามารถทำกิจกรรมใดได้บ้าง

2. องค์กรของท่านมีแผนการกระจายวิตามินสู่หญิงวัยเจริญพันธุ์ในสถานประกอบการอย่างไร

.....
.....

3. องค์กรของท่านมีแผนในการติดตามการรับประทานวิตามินฯ อย่างไรเพื่อให้ทราบว่าผู้ได้รับวิตามินรับประทานแล้ว

.....
.....

4. กิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง (อย่างน้อย 5 กิจกรรม)

4.1. ....

4.2. ....

4.3. ....

4.4. ....

4.5. ....

5. มาตรการ/นโยบายส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง

(เป้าหมายอย่างน้อย 5 มาตรการ/นโยบาย)

5.1. ....

5.2. ....

5.3. ....

5.4. ....

5.5. ....

แบบฟอร์มการดำเนินกิจกรรมของโครงการสาวไทยแถมแดง
ด้วยวิตามินเสริมพิเศษในสถานประกอบการ

1. กิจกรรมที่ทางองค์กรของท่านมีแผนจะดำเนินการหรือมีการดำเนินการอยู่แล้ว

- 1. เข้าร่วมอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรการดำเนินงานโครงการสาวไทยแถมแดงฯ
- 2. มีพื้นที่ หรือ สถานที่ให้คำปรึกษา กลุ่มปรึกษาออนไลน์ เพื่อคำปรึกษาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะหญิงวัยเจริญพันธุ์
- 3. แจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก
- 4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้เพิ่มขึ้น อาหารธาตุเหล็กโฟเลตสูง
- 5. สร้างมาตรการ/นโยบาย ส่งเสริมให้บริโภคผักผลไม้เพิ่มขึ้นและอาหารครบ 5 หมู่
- 6. ส่งเสริมการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกาย
- 7. คัดกรองความเครียดแต่ละองค์กรสามารถทำกิจกรรมใดได้บ้าง

2. องค์กรของท่านมีพื้นที่ หรือ สถานที่ให้คำปรึกษา กลุ่มปรึกษาออนไลน์ เพื่อคำปรึกษาทางด้านสุขภาพ โดยเฉพาะหญิงวัยเจริญพันธุ์ อย่างไรบ้าง (รูปภาพการดำเนินงานประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. องค์กรของท่านมีการแจกวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกอย่างไร และติดตามการบริโภควิตามินฯ อย่างไร (รูปภาพการดำเนินงานประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. กิจกรรมส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโพแทสเซียม อย่างน้อย 5 กิจกรรม (รูปภาพประกอบในแต่ละกิจกรรม)

- 4.1. ....
- 4.2. ....
- 4.3. ....
- 4.4. ....
- 4.5. ....

5. มาตรการ/นโยบายส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ อาหารธาตุเหล็กและโพแทสเซียม (รูปภาพการดำเนินการตามมาตรการ/นโยบายประกอบ และเอกสารนโยบาย/มาตรการที่เป็นลายลักษณ์อักษร)

- 5.1. ....
- 5.2. ....
- 5.3. ....
- 5.4. ....
- 5.5. ....

6. องค์กรของท่านมีการส่งเสริมการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกายอย่างไร (รูปภาพประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. องค์กรของท่านมีการคัดกรองความเครียดอย่างไร (สรุปผลการคัดกรองความเครียด) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาวะโลหิตจาง

ภาวะโลหิตจาง เป็นภาวะที่จำนวนและขนาดของเม็ดเลือดแดง หรือความเข้มข้นของฮีโมโกลบินลดลงต่ำกว่าเกณฑ์การวินิจฉัย ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการขนส่งออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายลดลง ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของภาวะโลหิตจางทั่วโลกพบว่ามาจากการขาดธาตุเหล็ก นอกจากนี้ภาวะโลหิตจางยังอาจเกิดมาจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การขาดวิตามินเอ วิตามินโฟเลท (วิตามินบี 9) วิตามินบี 12 การอักเสบเรื้อรัง การติดเชื้อปรสิต และความผิดปกติทางพันธุกรรม (ธาลัสซีเมีย)⁽¹⁾

วิธีการประเมินภาวะโลหิตจางและภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในระดับประชากร⁽²⁾

1. อาการแสดงของภาวะโลหิตจาง ผู้ที่ขาดธาตุเหล็กในระยะแรกมักไม่มีอาการใด ๆ เนื่องจากร่างกายมีธาตุเหล็กที่เก็บสะสมสำรองอยู่ หากมีขาดธาตุเหล็กเป็นเวลานานถึงจะมีอาการ แต่อาจมีอาการที่ไม่จำเพาะ เช่น รู้สึกหงุดหงิด ความคิดไม่แจ่มใส นอนไม่หลับ เมื่อเลือดจางมากจึงอาจรู้สึกอ่อนเพลีย เหนื่อยง่ายมากขึ้นเวลาออกกำลังกาย ดังนั้น อาการของภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก จึงไม่ควรใช้การสังเกตอาการในการตรวจคัดกรองภาวะขาดธาตุเหล็ก

2. ในการติดตามและประเมินปัญหาภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กโดยเฉพาะนั้น มีเทคนิคที่ทำได้ เช่น การวัดระดับโปรตีนเฟอร์ริตินในซีรัม (serum ferritin) และวัดระดับธาตุเหล็กในซีรัม (serum iron) แต่ต้องทำการตรวจในห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน ใช้เวลาในการวิเคราะห์และมีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น การติดตามและประเมินปัญหาภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในประชากรเชิงระบบสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้การตรวจที่ได้ผลทันที (point of care tests) นั้นจึงใช้ค่าความเข้มข้นฮีโมโกลบิน หรือค่าฮีมาโตคริตในการประเมินปัญหาการขาดธาตุเหล็ก

2.1 การวัดค่าฮีโมโกลบิน ด้วยมาตรวัดฮีโมโกลบิน (hemoglobinometer) หรือด้วยการตรวจนับเม็ดเลือดอัตโนมัติ (automated CBC) เป็นวิธีการประเมินภาวะโลหิตจางที่น่าเชื่อถือในระดับสากล

2.2 การวัดค่าฮีมาโตคริต ค่าฮีมาโตคริตเป็นค่าที่ใช้บ่อยในสถานบริการ ประเภทโรงพยาบาลหรือคลินิก เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย ลงทุนน้อย แต่การใช้ค่าฮีมาโตคริต มีความเที่ยงตรงต่ำ และในการแปลผลภาวะโลหิตจางต้องอาศัยมาตรวัดตัวอื่น ๆ ร่วมด้วย

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวินิจฉัยภาวะโลหิตจาง

อายุหรือเพศ	ฮีโมโกลบิน (กรัม / เดซิลิตร)	ฮีมาโตคริต (%)
หญิงวัยเจริญพันธุ์ (อายุ ≥ 15 ปี)	12	36
หญิงตั้งครรภ์	11	33
ผู้ชาย (อายุ ≥ 15 ปี)	13	39

ที่มา : Iron Deficiency Anemia Assessment, Prevention, and Control. WHO 2001

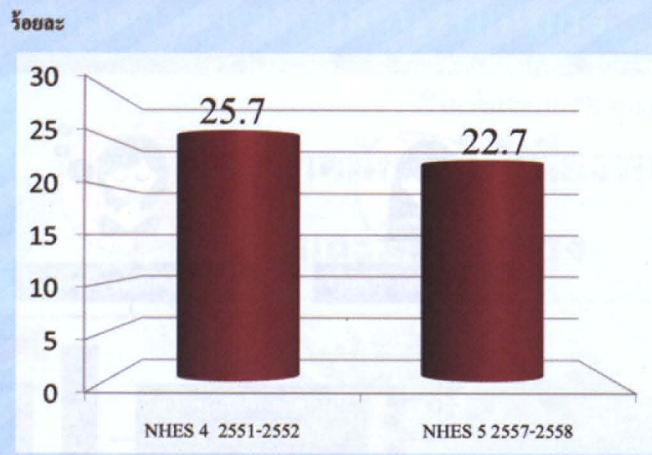
สถานการณ์ความชุกภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทย

สถานการณ์ภาวะโลหิตจางในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ.2551-2552 (NHES 4) และ ครั้งที่ 5 พ.ศ.2557-2558 (NHES 5) พบภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ ร้อยละ 25.7 และ 22.7 ตามลำดับ หรือประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรหญิงวัยเจริญพันธุ์

~1 ใน 4 ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ พบภาวะโลหิตจาง

ความชุกภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ (15-49 ปี)

แผนภูมิที่ 1 สถานการณ์ภาวะโลหิตจางในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 (NHES 4) และ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557-2558 (NHES 5)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมินปัญหาโลหิตจางในกลุ่มประชากร (เชิงสาธารณสุข)

ระดับปัญหาโลหิตจาง	ความชุกโลหิตจาง (%)
รุนแรง	≥ 40
ปานกลาง	20 - 39.9
เล็กน้อย	5 - 19.9
ปกติ	≤ 4.9

ที่มา : Iron Deficiency Anemia Assessment, Prevention, and Control. WHO 2001

ซึ่งสถานการณ์ภาวะโลหิตจางในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557-2558 (NHES 5) ล่าสุด พบภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 22.7 ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ หากเทียบกับตามเกณฑ์การประเมินปัญหาโลหิตจางในกลุ่มประชากร (เชิงสาธารณสุข) ขององค์การอนามัยโลก พบว่า **“ปัญหาดังกล่าวยังอยู่ในระดับปานกลาง”**

สำหรับแผนการดำเนินงานทางด้านโภชนาการเกี่ยวกับมารดา ทารกและเด็กเล็กของสมัชชานามัยโลก 65.6 ในปี ค.ศ. 2012 ได้กำหนดเป้าหมายทางโภชนาการสากลไว้ 6 เป้าหมาย สำหรับปี ค.ศ 2025 เป้าหมายหนึ่ง คือ การลดภาวะโลหิตจางในหญิงที่มีวัยเจริญพันธุ์ลดลงจากเดิม ร้อยละ 50^(3,4) ซึ่งการส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ ได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตเพียงพอช่วยลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจาง นอกจากนี้ยังช่วยลดความเสี่ยงของเด็กพิการแต่กำเนิดชนิดที่เกิดจากการได้รับโฟเลตไม่เพียงพอร่วมด้วย

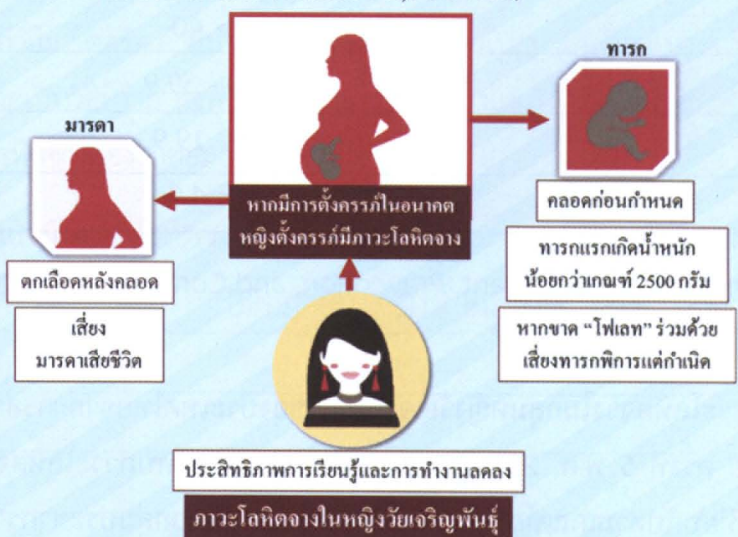
ผลกระทบของภาวะโลหิตจาง

ภาวะโลหิตจางจะมีอาการซีด เวียนศีรษะ ปวดหัว เมื่อยล้า อ่อนเพลีย เป็นลมง่าย เหนื่อยง่ายและติดเชื้อได้ง่าย ซึ่งการเกิดภาวะโลหิตจางระยะยาวในกลุ่มวัยทำงานรวมถึงกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์จะส่งผลกระทบต่อความอดทนในการทำงาน ความสามารถในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และยังอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และ ผลผลิตของอุตสาหกรรมด้วย⁽⁵⁾

รูปที่ 2 ผลกระทบของภาวะโลหิตจางในกลุ่มวัยทำงานรวมถึงกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์

นอกจากภาวะโลหิตจางจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของหญิงวัยเจริญพันธุ์แล้วยังส่งผลกระทบต่อการตั้งครรภ์ในอนาคต ซึ่งเสี่ยงต่อมารดาตกเลือดหลังคลอดแล้วเสียชีวิต เสี่ยงคลอดก่อนกำหนด และเสี่ยงทารกแรกคลอดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (น้อยกว่า 2,500 กรัม)

รูปที่ 3 ผลกระทบของภาวะโลหิตจางในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์

การลดความเสี่ยงของปัญหาภาวะโลหิตจาง

การลดความเสี่ยงของปัญหาภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ โดยการส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตที่เพียงพอ จากการบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กและโฟเลตสูง และเสริมด้วยวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจางแล้ว หากหญิงวัยเจริญพันธุ์มีการตั้งครรภ์ในอนาคต จะนำไปสู่การตั้งครรภ์อย่างมีคุณภาพ ความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิดลดลง แม่คลอดอย่างปลอดภัย และลูกแข็งแรง

1. ส่งเสริมการบริโภคอาหารธาตุเหล็กและโฟเลตสูง

บริโภคอาหารธาตุเหล็กสูง

บริโภคผักผลไม้เพียงพอ และมีโฟเลตสูง

2. เสริมด้วยวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

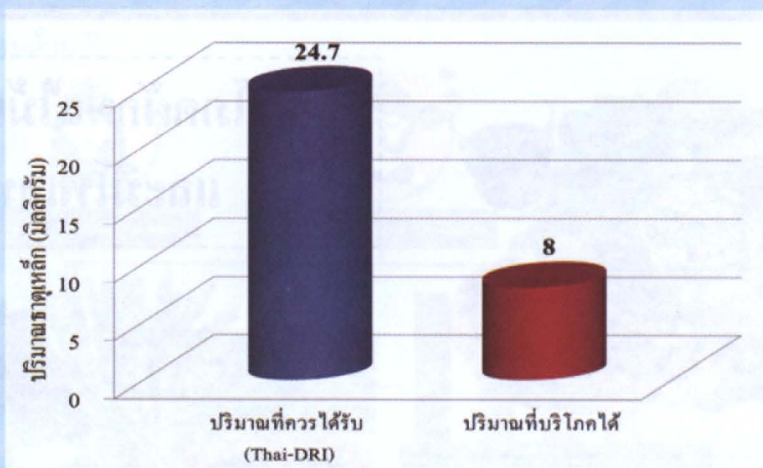
เฟอร์โรโฟลิก
(ธาตุเหล็ก 60 มก. โฟลิก 2.8 มก.)
อาทิตย์ละ 1 ครั้ง

รูปที่ 4 การลดความเสี่ยงของปัญหาภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ โดยการส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์บริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กและโฟเลตสูง พร้อมเสริมด้วยวิตามินธาตุเหล็กและโฟลิก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ธาตุเหล็กกับหญิงวัยเจริญพันธุ์

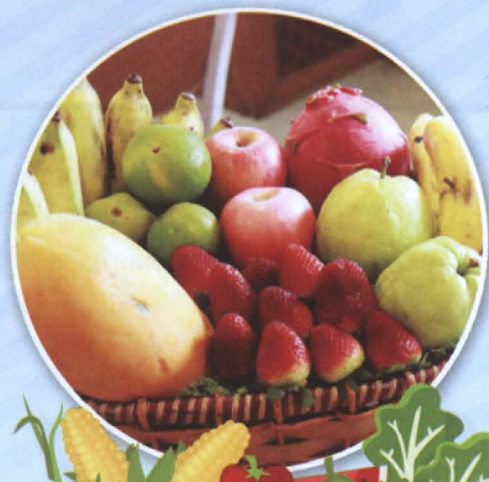
การส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับธาตุเหล็กเพียงพอ เพื่อจะช่วยลดความเสี่ยงของภาวะโลหิตจาง ช่วยทำให้การเรียนรู้และประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น ยังมีผลต่อการตั้งครรภ์ในอนาคตซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย และลดความเสี่ยงการตายมารดาจากการเสียเลือดมาก ซึ่งผลการสำรวจสถานการณ์การบริโภคแหล่งอาหารธาตุเหล็กในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทย จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ.2551-2552 (NHES 4) พบว่า การได้รับธาตุเหล็กจากอาหารในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ ได้รับเพียง 8 มิลลิกรัมต่อวัน หรือ 1 ใน 3 ของปริมาณที่ควรได้รับ (Thai-DRI) ซึ่งหญิงวัยเจริญพันธุ์อายุ 19-50 ปี ควรได้รับ 24.7 มิลลิกรัมต่อวัน

แผนภูมิที่ 2 สถานการณ์การบริโภคแหล่งอาหารธาตุเหล็กในกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ของประเทศไทย จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ.2551-2552 (NHES 4)

แหล่งอาหารของธาตุเหล็ก

อาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็ก แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ สารประกอบฮีม (Heme iron) และสารประกอบที่ไม่ใช่ฮีม (non-heme iron) ซึ่งมีความสามารถในการดูดซึมต่างกัน โดยอาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็กในรูปแบบฮีม (Heme iron) ร่างกายจะสามารถดูดซึมธาตุเหล็กไปใช้ได้สูงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งพบในอาหารประเภทเลือด ตับ และ เนื้อแดง ส่วนอาหารที่เป็นแหล่งของธาตุเหล็กในรูปแบบไม่ใช่ฮีม (non-heme iron) ซึ่งจะพบในพืช ถั่วเมล็ดแห้ง ไข่แดง ร่างกายจะสามารถดูดซึมธาตุเหล็กไปใช้ได้น้อย หากบริโภคอาหารธาตุเหล็กในรูปแบบไม่ใช่ฮีม (non-heme iron) ควรรับประทานผักผลไม้วิตามินซีสูง เช่น เงาะ ฝรั่ง ส้ม มะละกอ เป็นต้น เพื่อช่วยให้ร่างกายดูดซึมธาตุเหล็กได้มากขึ้น

ตารางที่ 3 แหล่งอาหารของธาตุเหล็กและการดูดซึม

รูปแบบธาตุเหล็กที่อยู่ในอาหาร	การดูดซึม	แหล่งอาหาร
1. สารประกอบฮีม (Heme iron)	ธาตุเหล็กในรูปฮีมนี้ ร่างกายสามารถดูดซึมได้โดยตรงและสามารถถูกดูดซึมไปใช้ได้สูงกว่าร้อยละ 20-30	เลือด เนื้อสัตว์ ตับ เครื่องในสัตว์ ไก่ ปลา อาหารทะเล (เช่น กุ้ง ปลาหมึก หอย)
2. สารประกอบที่ไม่ใช่ฮีม (non-heme iron)	ธาตุเหล็กในรูปที่ไม่ใช่ฮีมนี้ การดูดซึมขึ้นกับปัจจัยส่งเสริมหรือขัดขวางการดูดซึมที่มีในอาหารด้วยกัน และ ถูกดูดซึมไปใช้ได้ น้อยเพียงร้อยละ 3-5	พืชผัก ข้าว ถั่วเมล็ดแห้ง ไข่แดง นม

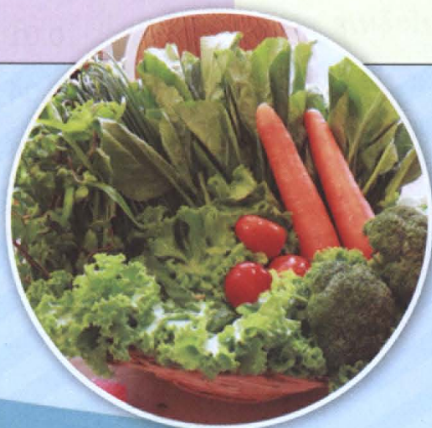
ตารางที่ 4 ปริมาณธาตุเหล็กในอาหารและการดูดซึม

รายการ	ปริมาณธาตุเหล็ก (มิลลิกรัม)	ปริมาณธาตุเหล็กหลังการดูดซึม (มิลลิกรัม)
แหล่งอาหารธาตุเหล็กชนิดฮีม (ดูดซึมสูงกว่าร้อยละ 20-30)		
เนื้อสัตว์ 1 ช้อนกินข้าว		
เนื้อสัตว์	0.3	0.09
เลือด	3.9	1.2
ตับ	1.6	0.5
ปลาตาก	1.2	0.36
หอยแครง	1.0	0.03
หอยแมลงภู่มะเข็ญ	2.3	0.69
แหล่งอาหารธาตุเหล็กชนิดไม่ใช่ฮีม (ดูดซึมร้อยละ 3-5)		
ไข่ 1 ฟอง		
ไข่ไก่	0.8	0.02
ไข่เป็ด	0.5	0.02
ข้าว 1 ทัพพี		
ข้าวสวย	0.3	0.01
ข้าวเหนียวดำ	1.4	0.04
ก๋วยเตี๋ยว	1.1	0.34
ขนมจีน	1.4	0.04

ตารางที่ 4 ปริมาณธาตุเหล็กในอาหารและการดูดซึม (ต่อ)

รายการ	ปริมาณธาตุเหล็ก (มิลลิกรัม)	ปริมาณธาตุเหล็กหลังการดูดซึม (มิลลิกรัม)
แหล่งอาหารธาตุเหล็กชนิดไม่ใช่อิน (ดูดซึมร้อยละ 3-5)		
ถั่วเมล็ดแห้ง 1 ช้อนกินข้าว		
งาขาว	2	0.06
งาดำ	1.5	0.05
ถั่วแดง	1.6	0.05
ถั่วดำ	2.5	0.08
ถั่วลันเตา	2.0	0.06
ถั่วเหลือง	1.5	0.05
เต้าหู้ 1/4 ก้อน		
เต้าหู้ขาว	0.9	0.03
เต้าหู้เหลือง	1.1	0.03
นม 1 แก้ว		
นมถั่วเหลือง	1	0.03
นมสด	0.2	0.01
ผัก 1 ทัพพี		
กระถิน (ยอดอ่อน)	3.7	0.1
ยอดชะอม	1.6	0.05
ต้นหอม	2.9	0.09
ตำลึง	1.8	0.05
ผักกะเฉด	2.1	0.06
มะเขือพวง	2.8	0.08
ผลไม้ 1 ส่วน		
เงาะ 4 ผล	2.3	0.07
มะละกอสุก	2.5	0.08

สารอาหารที่ยับยั้งและขัดขวางการดูดซึมธาตุเหล็กชนิดไม่ใช่อิม

- 2.1 แนนิน พบในพืชใบเขียวเข้ม เครื่องเทศ ส่วนแทนนินที่พบในชา กาแฟ จะทำให้การดูดซึมธาตุเหล็กจากอาหารลดลงมาก ฉะนั้นไม่ควรดื่มน้ำชา กาแฟ พร้อมอาหารหรือหลังรับประทานอาหารทันที
- 2.2 โพลีฟีนอล พบในผักใบสีเขียวเข้ม ขมิ้นชัน และสมุนไพรหลายชนิด สารเหล่านี้ดีต่อสุขภาพโดยรวม แต่ยับยั้งการดูดซึมธาตุเหล็ก
- 2.3 ไฟเตท พบในฝักรสฝาดต่าง ๆ และผักใบเขียว เช่น ผักกระถิน ชีเหล็ก ใบเมี่ยง และไฟเตทยังพบมากในข้าวที่ไม่ได้ขัดสี ถั่วเมล็ดแห้ง เช่น ถั่วเหลือง ข้าวโอ๊ต ข้าวฟ่าง ข้าวโพด นมถั่วเหลือง เป็นต้น
- 2.4 แคลเซียม พบในนมและผลิตภัณฑ์จากนม ยับยั้งการดูดซึมธาตุเหล็ก ดังนั้น จึงไม่ควรดื่มนมพร้อมมื้ออาหารหรือพร้อมยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก

ทำอย่างไรให้ได้รับธาตุเหล็กเพียงพอ

1. รับประทานอาหารที่อุดมด้วยธาตุเหล็ก ที่อยู่รูปองค์ประกอบของฮีม ซึ่งมีมากในเนื้อสัตว์ เลือด ตับ เครื่องใน ไก่ ปลา กุ้ง และหอย เป็นต้น
2. ควรรับประทานเนื้อสัตว์ วันละ 6-12 ช้อนกินข้าว เนื่องจากเนื้อสัตว์ต่าง ๆ นอกจากมีธาตุเหล็กสูงแล้วยังมีผลทำให้การดูดซึมธาตุเหล็กที่ไม่ใช่ฮีมจากอาหารอื่นดีขึ้น
3. ถ้ารับประทานไข่โดยเฉพาะไข่แดง ควรรับประทานอาหารที่มีวิตามินซีร่วมด้วย จะทำให้การดูดซึมธาตุเหล็กในไข่แดงได้มากขึ้น
4. ควรรับประทานผักผลไม้วิตามินซีสูง เช่น ฝรั่ง ส้ม มะละกอ เป็นต้น เพื่อช่วยให้ร่างกายดูดซึมธาตุเหล็กที่ไม่ใช่ฮีมจากอาหารได้มากขึ้น
5. เลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กสูงพร้อมกับ ชา กาแฟ สมุนไพร นม ซึ่งจะทำให้การดูดซึมธาตุเหล็กที่ไม่ใช่ฮีมลดลง
6. ควรรับประทานอาหารที่มีวิตามินเอสูง ซึ่งพบมากในตับ ไข่ ฟักทอง แครอท มะละกอสุก และมะม่วงสุก เนื่องจากการรับประทานอาหารที่มีวิตามินเอสูง ร่วมกับอาหารที่อุดมด้วยธาตุเหล็ก จะช่วยทำให้การดูดซึมธาตุเหล็กที่ไม่ใช่ฮีมได้ดีขึ้น
7. หญิงวัยเจริญพันธุ์ควรเสริมด้วยวิตามินธาตุเหล็ก (60 มิลลิกรัม) และโฟเลต (2800 ไมโครกรัม) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร่วมด้วย

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

โครงการ สุขภาพดีทั้งใจดี มาบริโภคธาตุเหล็กสูงกันดีกว่า

ธาตุเหล็กมีความสำคัญอย่างไร?

ธาตุเหล็กเป็นแร่ธาตุที่สำคัญในการนำพาออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย การขาดธาตุเหล็กเป็นสาเหตุหนึ่งของภาวะโลหิตจางซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้ หรือ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

สำหรับหญิงวัยเจริญพันธุ์ หากได้รับธาตุเหล็กที่เพียงพอ นอกจากจะช่วยทำให้การเรียนรู้และประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น ยังมีผลต่อการตั้งครรภ์ในอนาคตซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด การรกแรกเกิด น้ำหนักน้อยและลดความเสี่ยงการตายมารดาจากการเสียเลือดมาก

หญิงวัยเจริญพันธุ์
ควรได้รับธาตุเหล็ก ปริมาณ
24.7 มิลลิกรัม/วัน

ทำอะไรให้ได้รับธาตุเหล็กเพียงพอ

1. การบริโภคอาหาร

- เนื้อสัตว์ ควรบริโภคประมาณ 8 ช้อนกินข้าว/วัน
- เน้นการบริโภคอาหารธาตุเหล็กสูง เช่น เลือด ตับ เครื่องในสัตว์ เป็นต้น

ชนิด	ปริมาณ	ปริมาณธาตุเหล็ก (มิลลิกรัม)
เลือด	1 ช้อนกินข้าว	3.9
ตับ	1 ช้อนกินข้าว	1.6
เนื้อสัตว์	1 ช้อนกินข้าว	0.3

ที่มา : คู่มือแนวทางการควบคุมและป้องกันโรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

- การบริโภคอาหารที่มีวิตามินซี เช่น ฝรั่ง ส้ม มะละกอ ร่วมกับอาหารธาตุเหล็กสูง จะช่วยเพิ่มการดูดซึมของธาตุเหล็กได้

2. หญิงวัยเจริญพันธุ์เสริมด้วย วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟเลต (สปีด้าลละ 1 เม็ด)

สารอาหาร	ธาตุเหล็ก	โฟเลต
ปริมาณ	60 มิลลิกรัม	2,800 ไมโครกรัม

- การบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กสูงหรือวิตามินเสริมธาตุเหล็ก ควรเลี่ยงการบริโภคพร้อม ชา กาแฟ นม สมุนไพร ซึ่งมีผลทำให้ลดการดูดซึม

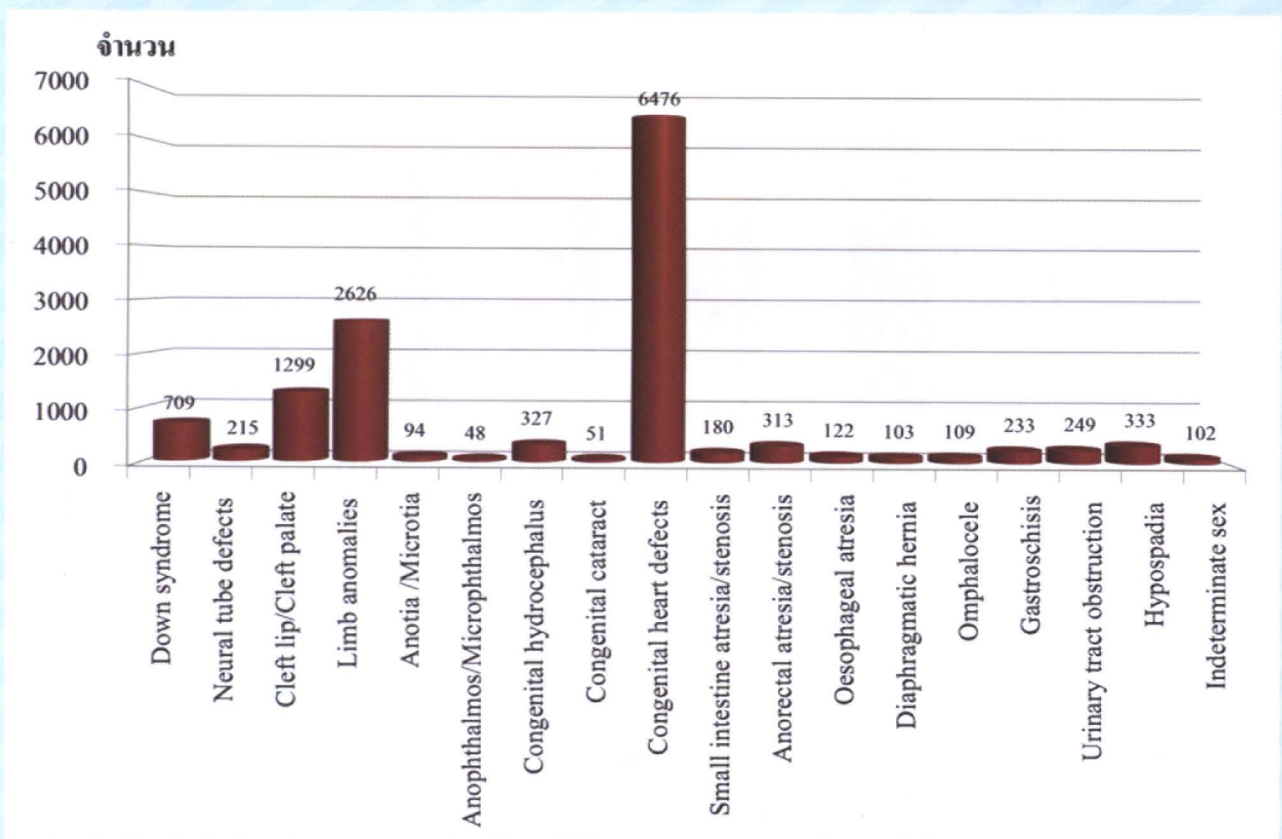

ส่งเสริมการได้รับ "โฟเลต" ที่เพียงพอ

โฟเลตเป็นแร่ธาตุอีกตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเม็ดเลือดแดง ซึ่งหากขาดก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะโลหิตจาง นอกจากนี้โฟเลตเป็นสารอาหารที่จำเป็นมีบทบาทหน้าที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโตของเซลล์ในร่างกาย

โฟเลกกับหญิงวัยเจริญพันธุ์

หากหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่ได้รับโฟเลตไม่เพียงพอ นอกจากทำให้มีภาวะโลหิตจางแล้ว ยังมีผลกระทบต่อ การตั้งครรภ์ในอนาคต ซึ่งทารกในครรภ์เสี่ยงต่อความพิการแต่กำเนิด เช่น โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด ปากแหว่งเพดานโหว่ ความพิการของสมองและไขสันหลังจากภาวะความผิดปกติของหลอดประสาท เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วง 1 เดือนแรกของการตั้งครรภ์ เป็นช่วงสำคัญของการพัฒนาสมองและระบบประสาทของทารก ดังนั้น หากหญิงวัยเจริญพันธุ์วางแผนจะมีบุตรควรเตรียมพร้อมโดยการได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตให้เพียงพอ อย่างน้อย 12 สัปดาห์

แผนภูมิที่ 3 จำนวนเด็กที่มีความผิดปกติแต่กำเนิดของประเทศไทย ปี 2558

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ผิวสวย แค้นแดงใส ไม่ซีด ด้วยธาตุเหล็ก และ โฟเลต

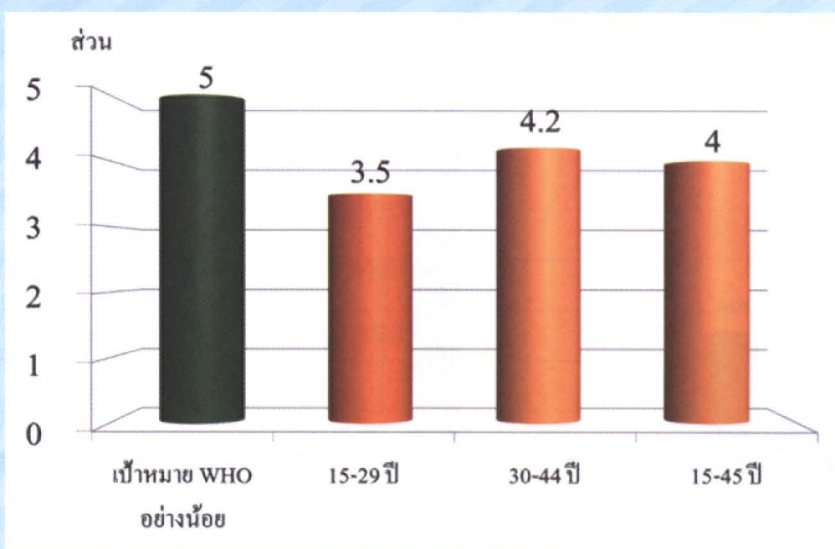
ปริมาณของโฟเลตที่ควรได้รับประจำวัน (Thai-DRI)

กลุ่ม	ปริมาณโฟเลตที่ควรได้รับประจำวัน (ไมโครกรัม)
หญิงวัยเจริญพันธุ์ 15-49 ปี	400

ที่มา : ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2546

แหล่งอาหารของโฟเลต

แหล่งอาหารหลักของโฟเลต ได้แก่ ผักผลไม้ จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557-2558 (NHES 5) ถึงปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ พบว่า หญิงวัยเจริญพันธุ์ ช่วงอายุ 15-29 ปี บริโภคผักผลไม้เฉลี่ย 3.5 ส่วน/วัน และช่วงอายุ 30-44 ปี บริโภคผักผลไม้ 4.2 ส่วน ซึ่งหญิงวัยเจริญพันธุ์ โดยรวมบริโภคผักผลไม้เฉลี่ย 4 ส่วน ตามข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลกและองค์การอาหารและการเกษตร แห่งสหประชาชาติ (WHO/FAO) แนะนำให้บริโภคผักผลไม้อย่างน้อย 400 กรัม หรือ 5 ส่วนต่อวัน ซึ่งผลจากการสำรวจการบริโภคผักผลไม้ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ในประเทศไทยยังบริโภคไม่ถึงปริมาณขั้นต่ำที่ WHO/FAO แนะนำ

แผนภูมิที่ 4 ปริมาณการบริโภคผักและผลไม้ของหญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 15-45 ปี จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557-2558 (NHES 5)

แหล่งอาหารของโฟเลตนอกจากจะพบในผักผลไม้แล้วยังพบในถั่วเมล็ดแห้ง เครื่องในสัตว์ (ตับไก่ ตับหมู) โดยแหล่งอาหารของโฟเลตและปริมาณโฟเลตในอาหาร แสดงใน ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แหล่งอาหารของโฟเลตและปริมาณโฟเลตในอาหาร

ชนิดอาหาร	ปริมาณอาหาร	แหล่งอาหาร (ไมโครกรัม)
ฝรั่ง	½ ผล (1 จานรองถ้วยกาแฟ)	144
ส้ม	2 ผลกลาง	70
สับปะรด	1 จานรองแก้วกาแฟ	57.1
หน่อไม้ฝรั่งสุก	1 ทัพพี	60.8
ดอกกุยช่าย	1 ทัพพี	56.6
ผักกาดหอม	1 ทัพพี	37.8
ถั่วเมล็ดแห้ง	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 25
ตับไก่	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 95.5
ตับหมู	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 17.5

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

ทำอย่างไรให้ได้รับโฟเลตให้เพียงพอ

1. ควรกินผัก วันละ 4-6 ทัพพี และกินผลไม้ วันละ 3-5 จานรองถ้วยกาแฟ หรือกินผักผลไม้อย่างน้อย 400 กรัม หรือ 5 ส่วนต่อวัน
2. กินอาหารที่อุดมด้วยโฟเลต ซึ่งมีมากในผักและผลไม้ (ผัก เช่น ผักคะน้า แขนงกะหล่ำ กะหล่ำปลี ดอกกะหล่ำ ผักโขม ผักกาดทางหงส์ บรอกโคลี ผักกาดหอม ขึ้นฉ่าย ตำลึง มะเขือเทศ ดอกและใบกุยช่าย แดงกวา หน่อไม้ฝรั่ง ถั่วฝักยาว เป็นต้น/ ผลไม้ เช่น ฝรั่ง ส้ม สับปะรด ฝรั่ง มะละกอสุก เป็นต้น) นอกจากนี้ยังพบในถั่วเมล็ดแห้งต่าง ๆ ได้แก่ ถั่วลิสง ถั่วแดงหลวง ถั่วเหลือง และโฟเลตยังมีมากในตับไก่ ตับวัว ตับหมู
3. เน้นบริโภคผักและผลไม้สด เนื่องจากโฟเลตสามารถถูกทำลายได้ด้วยความร้อน
4. ควรหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา เพราะแอลกอฮอล์มีผลเสียต่อการดูดซึม และการเผาผลาญของโฟเลต
5. หญิงวัยเจริญพันธุ์ควรเสริมด้วยวิตามินธาตุเหล็ก (60 มิลลิกรัม) และโฟเลต (2800 ไมโครกรัม) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร่วมด้วย

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

โครงการ สุขภาพใจดี มาบริโภคอาหารไฟเลทสูงกันเถอะ

ไฟเลทนั้นสำคัญไฉน?

ลดความเสี่ยงต่อภาวะโลหิตจาง และลดการกในครรภ์เสี่ยงต่อความพิการแต่กำเนิด โดยเฉพาะความพิการของสมองและไขสันหลังจากภาวะความผิดปกติของหลอดประสาทในช่วง 1 เดือนแรกของการตั้งครรภ์เป็นช่วงสำคัญของการพัฒนาสมองและระบบประสาทของทารก ดังนั้น หากหญิงวัยเจริญพันธุ์วางแผนจะมีบุตรควรเตรียมพร้อมโดยการได้รับธาตุเหล็กและไฟเลทให้เพียงพออย่างน้อย 12 สัปดาห์

หญิงวัยเจริญพันธุ์
ควรได้รับไฟเลท ปริมาณ
400 ไมโครกรัม/วัน

ตัวอย่าง ปริมาณไฟเลทในอาหาร

อาหาร	ปริมาณอาหาร	ปริมาณไฟเลท (ไมโครกรัม)
ฝรั่ง	½ ผล (1 จานรองถ้วยกาแฟ)	144
ส้ม	2 ผลกลาง	70
สับปะรด	1 จานรองถ้วยกาแฟ	57.1
หน่อไม้ฝรั่งสุก	1 ถ้วย	60.8
ดอกกุยช่าย	1 ถ้วย	56.6
ผักกาดหอม	1 ถ้วย	37.8
ถั่วเมล็ดแห้ง	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 25
ตับไก่	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 95.5
ตับหมู	1 ช้อนกินข้าว	ประมาณ 17.5

ทำอะไรให้ได้รับไฟเลทให้เพียงพอ

- กินอาหารที่อุดมด้วยไฟเลท ซึ่งมีมากในผักและผลไม้
- ควรกินผัก วันละ 4-6 ถ้วย และกินผลไม้ วันละ 3-5 จานรองถ้วยกาแฟ
- เน้นบริโภคผักและผลไม้สด เนื่องจากไฟเลทสามารถถูกทำลายได้ด้วยความร้อน
- ควรหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา เพราะแอลกอฮอล์มีผลเสียต่อการดูดซึม และการเผาผลาญของไฟเลท
- หญิงวัยเจริญพันธุ์เสริมด้วย วิตามินเสริมธาตุเหล็ก 60 มิลลิกรัม และโฟลิก 2.8 มิลลิกรัม (สัปดาห์ละ 1 เม็ด)

ส่งเสริมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับ "วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก"

องค์การอนามัยโลกมีข้อเสนอแนะให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ได้รับวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก โดยมีส่วนประกอบของธาตุเหล็ก 60 มิลลิกรัม และกรดโฟลิก 2,800 ไมโครกรัม ส่งเสริมให้มีการรับประทานอาทิตย์ละ 1 ครั้ง เพื่อลดความเสี่ยงของปัญหาภาวะโลหิตจาง⁽⁶⁾

โครงการสาวไทยแถมแดง นอกจากส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กและโฟเลตสูงแล้วยังมีการส่งเสริมหญิงวัยเจริญพันธุ์ให้ได้รับวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก (เฟอร์โรโฟลิก) ร่วมด้วย โดยมีปริมาณธาตุเหล็ก 60 มิลลิกรัม และกรดโฟลิก 2800 ไมโครกรัม ตามข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลก

หญิงวัยเจริญพันธุ์ควรเสริมด้วยวิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

สารอาหาร	ธาตุเหล็ก	โฟลิก
ปริมาณ	60 มิลลิกรัม	2,800 ไมโครกรัม

ผิวสวย แถมแดงใส ไม่ซีด ด้วยธาตุเหล็ก และ โฟเลต

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

โครงการ สุขภาพแม่เหล็กแดง

หญิงวัยเจริญพันธุ์ ผิวดำพรรณสดใส หน้าตาเปล่งปลั่ง แก้มแดงมีเลือดฝาด
ด้วยการได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตอย่างเพียงพอ

“มาแก้มแดง
ด้วยกันนะคะ”

เสริมด้วยวิตามิน
เสริมธาตุเหล็กและโฟเลต
(สปีดาคัล 1 เม็ด)

สารอาหาร	ธาตุเหล็ก	โฟเลต
ปริมาณ	60 มิลลิกรัม	2,800 ไมโครกรัม

ลดเสี่ยงต่อภาวะ
โลหิตจาง

หากมีการตั้งครรภ์ในอนาคต
จะช่วยลดเสี่ยงต่อการกพการแต่กำเนิด
ส่งผลให้เด็กแข็งแรง แม่คลอดปลอดภัย

เมื่อภาวะโลหิตจางลดลง
ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น
คุณภาพชีวิตดีขึ้น

บริโภคผักผลไม้ได้อย่างไรให้ได้ 400 กรัม หรือ 5 ส่วน

ผักผลไม้ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการจัดอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งผักผลไม้เป็นแหล่งของแร่ธาตุ วิตามิน โยอาหาร และสารพฤกษเคมีที่มีคุณสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระ องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) แนะนำให้ประชาชนบริโภคผักและผลไม้อย่างน้อย 400 กรัม (5 ส่วน)⁽⁷⁾ ซึ่งการบริโภคผักผลไม้เพียงพอตามข้อแนะนำจะช่วยในการป้องกันโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคอ้วน รวมถึงยังช่วยลดภาวะปัญหาการขาดวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ ด้วย มีการศึกษาระยะยาว (Cohort study) โดยติดตามผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นเวลาเฉลี่ย 13 ปี พบว่า การบริโภคผักผลไม้มากกว่า 400 กรัม หรือ 5 ส่วนต่อวัน ช่วยลดความเสี่ยงของการเป็นโรคหลอดเลือดในสมอง (Stroke) ลงร้อยละ 26 เมื่อเทียบกับผู้ที่บริโภคผักและผลไม้ต่ำกว่า 3 ส่วนต่อวัน (8) และยังมีการศึกษาวิจัยพบว่าการเพิ่มบริโภคผักและผลไม้ 1 ส่วน หรือ 80 กรัมต่อวัน สามารถลดความเสี่ยงต่อโรคหัวใจขาดเลือด ร้อยละ 10 โรคหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 6 และลดเสี่ยงต่อมะเร็งบางชนิด เช่น กระเพาะอาหาร ลำไส้ใหญ่ หลอดอาหาร ปอด ร้อยละ 1-6⁽⁹⁾

ตารางที่ 6 ปริมาณผักผลไม้ 1 ส่วน ประมาณเท่าไร

รายการ	ปริมาณ
1. ผักผลไม้ 1 ส่วน	ประมาณ 80 กรัม
2. ผัก 1 ส่วน (80 กรัม)	ประมาณ ผักสุก 1 ทัพพี หรือ ผักดิบ 2 ทัพพี
3. ผลไม้ 1 ส่วน (80 กรัม)	ประมาณ 1 จานรองถ้วยกาแฟ (6-8 ชิ้นพอดีคำ)

ผัก 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน
	
ผักสุก 1 ทัพพี ผักดิบ 2 ทัพพี	1 จานรองถ้วยกาแฟ (6-8 ชิ้นพอดีคำ)

ตัวอย่างการกินผักผลไม้ให้ได้อย่างน้อย 400 กรัมหรือ 5 ส่วน

1. บริโภคผักสุกอย่างน้อย 3 ทัพพี (หากผักดิบ 6 ทัพพี) + ผลไม้อย่างน้อย 2 จานรองถ้วยกาแฟ

				
ผักสุก 1 ส่วน	ผักสุก 1 ส่วน	ผักสุก 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน
2. บริโภคผักสุกอย่างน้อย 2 ทัพพี (หากผักดิบ 4 ทัพพี) + ผลไม้อย่างน้อย 3 จานรองถ้วยกาแฟ				
				
ผักสุก 1 ส่วน	ผักสุก 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน	ผลไม้ 1 ส่วน

หมายเหตุ บริโภคผลไม้ในปริมาณที่พอดี เน้นผลไม้หวานน้อย

ตารางที่ 7 ตัวอย่างการบริโภคผักผลไม้ อย่างน้อย 400 กรัม หรือ 5 ส่วนต่อวัน

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

โครงการ สภทช ๕๖

บริโภคผักผลไม้

ไม่น้อยกว่าวันละ **400** กรัม (5 ส่วน)

เพื่อให้ชีวิตดีดี

ผักผลไม้
เป็นแหล่งของแร่ธาตุ
วิตามิน สารต้านอนุมูลอิสระ
และมีใยอาหาร

ลดความเสี่ยง
ต่อโรคหลอดเลือดในสมอง
โรคหัวใจขาดเลือด และความเสี่ยง
ต่อมะเร็งบางชนิด เช่น
กระเพาะอาหาร ลำไส้ใหญ่

ผักผลไม้ 1 ส่วน (80 กรัม)
ประมาณเท่าไร?

ผัก 1 ส่วน

ผักสุก 1 ถ้วย
(ผักดิบ 2 ถ้วย)

ผลไม้ 1 ส่วน

ผลไม้ 1 จานรองถ้วยกาแฟ
(6-8 ชิ้นพอดีคำ)

กินอย่างไรให้ได้ผักผลไม้
อย่างน้อย 400 กรัม หรือ 5 ส่วน

ผักสุกอย่างน้อย 3 ถ้วย
และผลไม้ 2 จานรองถ้วยกาแฟ

ผักสุกอย่างน้อย 2 ถ้วย

และผลไม้ 3 จานรองถ้วยกาแฟ

* ขนาดของบริโภคผักผลไม้เป็นปริมาณที่พอดี เช่นผลไม้หวานน้อย

การดูแลสุขภาพทั่วไป ตามหลัก 3อ. 2ส. 1ฟ.

การดูแลสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. 1ฟ.

เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรัง

“อ.1 อาหาร”

“อ.2 ออกกำลังกาย”

“อ.3 อารมณ์”

1 ฟ. 3 อ. ทำ 2 ส. เลี่ยง

2:2:2

ส.1 ลดการสูบบุหรี่

ส.2 ลดการดื่มสุรา

การดูแลสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพที่ดี ตามหลัก 3 อ. 2ส. 1ฟ. โดย 3 อ คือ อ1.อาหาร ส่งเสริมให้รับประทาน อาหารที่ดีต่อสุขภาพ รับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ครบทั้ง 5 หมู่ บริโภคอาหารหลากหลาย เลี่ยงอาหารหวานจัด มันจัด เค็มจัด ส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ให้เพียงพอและเหมาะสม อ2.ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ ออกกำลังกายอาทิตย์ละอย่างน้อย 150 นาที อ2.อารมณ์ ทำอารมณ์ให้แจ่มใส ลดความเครียด 2ส คือ การไม่ดื่ม สุราและไม่สูบบุหรี่ และ 1 ฟ.ดูแลทำความสะอาดฟัน การดูแลอนามัยช่องปากอย่างเหมาะสมด้วยสูตร 2 : 2 : 2 ได้แก่ แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง นานครั้งละ 2 นาที และงดรับประทานอาหารหลังแปรงฟัน 2 ชั่วโมง

อ1. อาหาร

ข้อปฏิบัติการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพดีของคนไทย (โภชนบัญญัติ 9 ประการ) ⁽¹⁰⁾

1. กินอาหารครบ 5 หมู่ และแต่ละหมู่ให้หลากหลาย และหมั่นดื่มน้ำหนักตัว
2. กินข้าวเป็นอาหารหลัก สลับกับอาหารประเภทแป้งชนิดอื่น
3. กินพืชผักให้มาก และกินผลไม้เป็นประจำ
4. กินปลา เนื้อสัตว์ที่ไม่ติดมัน ไข่ และถั่วเมล็ดแห้ง
5. ดื่มนมให้เหมาะสมตามวัย
6. กินอาหารที่มีไขมันแต่พอควร
7. หลีกเลี่ยงการกินอาหารรสหวานจัด และเค็มจัด
8. กินอาหารที่สะอาด ปราศจากการปนเปื้อน
9. งดหรือลดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

กินเท่าไรถึงพอดี "กินตามธงโภชนาการ" ⁽¹⁰⁾

ธงโภชนาการแยกตามรายละเอียดความต้องการพลังงานใน 1 วัน ของแต่ละกลุ่มวัย (KCAL=กิโลแคลอรี)

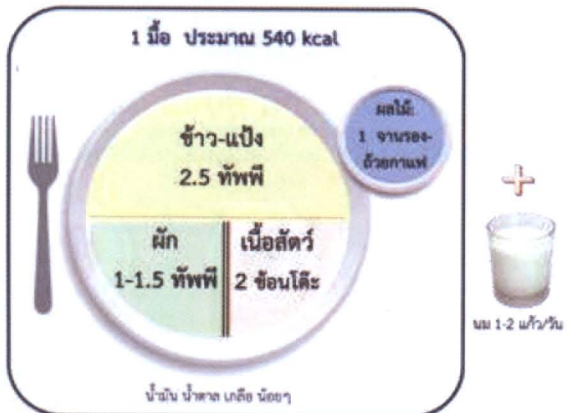
ตารางที่ 8 ปริมาณของอาหารที่คนไทยควรบริโภค 1 วัน ของแต่ละกลุ่มพลังงาน

กลุ่มอาหาร	หน่วยคร่าว่ือน	พลังงาน (กิโลแคลอรี)		
		1,600	2,000	2,400
ข้าว-แป้ง	ทัพพี	8	10	12
ผัก	ทัพพี	4 (6)	5	6
ผลไม้	ส่วน (1 ส่วน = 6-8 ชิ้นพอดีคำ)	3 (4)	4	5
เนื้อสัตว์	ช้อนกินข้าว	6	9	12
นม	แก้ว	2 (1)	1	1
น้ำมัน น้ำตาล เกลือ	ช้อนชา	ใช้นแต่น้อยเท่าที่จำเป็น		

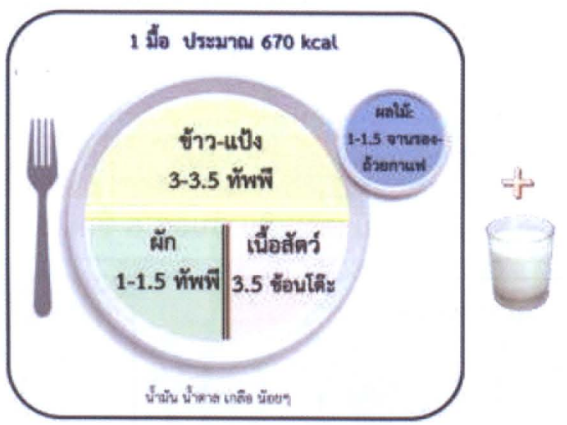

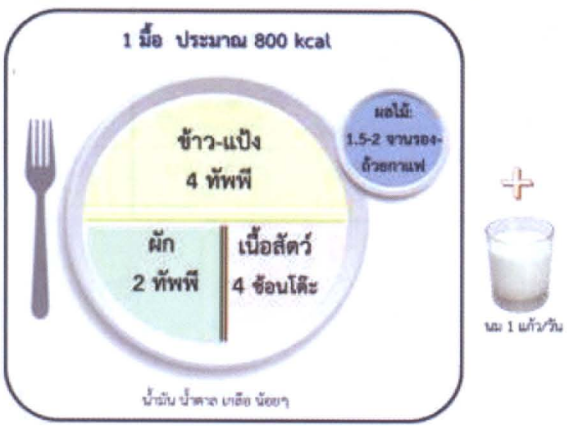
พลังงาน 1600 กิโลแคลอรี สำหรับเด็กอายุ 6-13 ปี/ หญิงวัยทำงานอายุ 25-60 ปี/ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป

พลังงาน 2000 กิโลแคลอรี สำหรับวัยรุ่น หญิง-ชาย อายุ 14-25 ปี / ชายวัยทำงาน 25-60 ปี

พลังงาน 2400 กิโลแคลอรี สำหรับหญิง-ชาย ที่ใช้พลังงานมากๆ เช่น ผู้ใช้แรงงาน นักกีฬา

รูปที่ 9 ตัวอย่างถาดอาหาร 1 มื้อ (ควรบริโภค 3 มื้อต่อวัน) ในพลังงานแต่ละกลุ่ม

กินอย่างไรลดความเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง "เสี่ยงอาหารหวาน มัน เค็ม"

1. เสี่ยงอาหารหวานจัด ⁽¹¹⁾

น้ำตาลเป็นคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย แต่หากบริโภคน้ำตาลหรืออาหารหวานมากเกินไป พลังงานส่วนเกินที่ใช้ไม่หมดจะเปลี่ยนเป็นไขมันสะสมในร่างกาย ส่งผลให้มีน้ำหนักเกิน อ้วน เสี่ยงต่อโรคเบาหวาน และโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ ตามมา

กินหวานได้เท่าไร

ไม่ควรกินน้ำตาลเกิน วันละ 6 ช้อนชา (24 กรัม)

38

ปริมาณน้ำตาลในอาหาร				เทคนิคการลดอาหารหวาน
 8 ช้อนชา	 4 ช้อนชา	 11 ช้อนชา	 14 ช้อนชา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชิมก่อนปรุง 2. ไม่เติมน้ำตาลหรือปรุงรสหวานเพิ่มในอาหาร 3. เสี่ยงการกินขนมหวาน เปลี่ยนมากินผลไม้หวานน้อยแทน 4. เสี่ยงเครื่องดื่มรสหวาน เช่น น้ำอัดลม ชา กาแฟ 5. อ่านฉลากโภชนาการก่อนซื้อ
น้ำอัดลม 1 กระป๋อง (325 มล.)	นมเปรี้ยว 1 ขวดเล็ก	ชาไข่มุก 1 แก้ว (16 ออนซ์)	ชาเขียว 1 ขวด (500 มล.)	
 9 ช้อนชา	 7 ช้อนชา	 6 ช้อนชา	 2 ช้อนชา	
กาแฟสดเย็น 1 แก้ว (20 ออนซ์)	เครื่องดื่มชูกำลัง 1 ขวด (150 มล.)	ไอศกรีม 1 โคน	ทองหยิบ 1 ผล	

2. เสี่ยงอาหารไขมันสูง ⁽¹²⁾

ไขมัน/น้ำมัน ให้พลังงานสูงและให้กรดไขมันที่จำเป็นต่อร่างกาย ช่วยในการดูดซึมวิตามินเอ ดี อีและเค อย่างไรก็ตามหากบริโภคในปริมาณที่มากเกินไป ร่างกายจะนำไขมันไปสะสม ทำให้เสี่ยงต่อภาวะอ้วน โรคหัวใจ และหลอดเลือด

กินไขมันได้เท่าไร
 ไม่ควรกินน้ำมันเกิน วันละ 6 ช้อนชา (30 กรัม)

- เทคนิคการลดอาหารไขมันสูง**
- หลีกเลี่ยงอาหารทอด กะทิ กินไม่เกิน วันละ 1 อย่าง
  - เลือกกินเนื้อสัตว์ไม่ติดมัน เลาะไขมันออก
  - ปรุงอาหารด้วยวิธีการต้ม นึ่ง ลวก ตุ่น อบ ปิ้ง ย่าง
  - เลือกไขมันที่ดีในการปรุงประกอบ เช่น น้ำมันรำข้าว น้ำมันดอกทานตะวัน
  - อ่านฉลากโภชนาการก่อนซื้อ

3. เลี่ยงอาหารเค็มจัด ⁽¹³⁾

การบริโภคอาหารเค็มมากทำให้เสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง อาจทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนตามมา เช่น โรคหัวใจ โรคไต อัมพฤกษ์ อัมพาต เป็นต้น ซึ่งความเค็มที่รู้จักกันทั่วไป คือ เกลือ หรือ โซเดียมคลอไรด์ พบใน

- อาหารธรรมชาติ เช่น ผัก เนื้อสัตว์ ไข่ เป็นต้น
- เครื่องปรุงรสต่าง ๆ เช่น เกลือ น้ำปลา ซีอิ๊ว ผงปรุงรส เป็นต้น
- อาหารแปรรูป เช่น ผักผลไม้ดอง ไข่เค็ม หมูยอ ไส้กรอก ปลากระป๋อง เป็นต้น
- อาหารสำเร็จรูป เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โจ๊กกึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น
- ขนมคบเคี้ยวต่าง ๆ เช่น มันฝรั่งทอด สาหร่ายปรุงรส ปลาเส้น เป็นต้น

กินเค็มได้เท่าไร
 ไม่ควรกินเกลือ เกิน วันละ 1 ช้อนชา (5 กรัม)
 หรือ โซเดียมไม่เกิน 2000 มิลลิกรัม

- เทคนิคการลดความเค็ม**
- ชิมก่อนปรุง
  - ลดการเติมเครื่องปรุง
  - ลดความถี่ และการจิ้มน้ำจิ้ม
  - ลดอาหารแปรรูป อาหารกึ่งสำเร็จรูป ขนมคบเคี้ยว
  - อ่านฉลากโภชนาการก่อนซื้อ

เลือกผลิตภัณฑ์อย่างไร “อ่านฉลากโภชนาการก่อนซื้อ”

แสดงคุณค่าทางโภชนาการต่อการบริโภค 1 ครั้ง

เช็ค 2
พลังงาน

เช็ค 3
ปริมาณไขมัน

เช็ค 4
ปริมาณน้ำตาล

เช็ค 5
ปริมาณโซเดียม

เช็ค 1
ผลิตภัณฑ์แบ่งการบริโภค เป็นกี่ครั้ง (ดังตัวอย่างคือ 6 ครั้ง)

ข้อมูลโภชนาการ			
หนึ่งหน่วยบริโภค : 1 ซอง (30 กรัม)			
จำนวนหน่วยบริโภคต่อถุง : 6			
คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค			
พลังงานทั้งหมด 100 กิโลแคลอรี (พลังงานจากไขมัน 0 กิโลแคลอรี)			
ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน*			
ไขมันทั้งหมด	0 ก.	0%	
ไขมันอิ่มตัว	0 ก.	0%	
โคเลสเตอรอล	0 มก.	0%	
โปรตีน	3 ก.		
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด	22 ก.	7%	
ใยอาหาร	1.4 ก.	5%	
น้ำตาล	12 ก.		
โซเดียม	90 มก.	4%	
ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน*			
วิตามินเอ	0 %	วิตามินบี	5 %
วิตามินบี	10 %	แคลเซียม	10 %
เหล็ก	15 %	วิตามินดี	5 %
วิตามินอี	15 %	วิตามินซี	20 %
กรดโฟลิก	25 %		

*ร้อยละของปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป (Thai RDI) โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี

โดยเน้นจุดสำคัญ 5 เช็ค คือ

เช็ค 1 “ผลิตภัณฑ์นี้แบ่งการบริโภคเป็นกี่ครั้ง” ดังตัวอย่าง จำนวนหน่วยบริโภคต่อถุง : 6 หมายถึง ผลิตภัณฑ์นี้ควรแบ่งการบริโภคเป็น 6 ครั้ง โดยตารางในกรอบสีแดงแสดงคุณค่าทางโภชนาการต่อการบริโภค 1 ครั้ง (1 ใน 6 ส่วนของถุง) ดังนั้น หากบริโภค 6 ครั้ง (บริโภคทั้งหมด) คุณค่าทางโภชนาการจะเป็น 6 เท่าของปริมาณที่แสดง

เช็ค 2 “พลังงาน” พลังงานที่ต้องเฉลี่ยวันละ 2000 กิโลแคลอรี ซึ่งหากบริโภค 1 ครั้ง (1 ใน 6 ส่วนของถุง) จะได้พลังงาน 100 กิโลแคลอรี หากบริโภคทั้งหมดจะได้รับพลังงาน 600 กิโลแคลอรี ซึ่งใกล้เคียงกับการบริโภคอาหารถึง 1 มื้อ

เช็ค 3 “ปริมาณไขมัน” ไขมันหรือน้ำมันควรบริโภคน้อยกว่า 30 กรัม หรือ 6 ช้อนชาต่อวัน ซึ่งในผลิตภัณฑ์ตัวอย่างไม่มีไขมันเป็นส่วนประกอบในอาหาร

เช็ค 4 “ปริมาณน้ำตาล” น้ำมันควรบริโภคน้อยกว่า 24 กรัม หรือ 6 ช้อนชาต่อวัน ซึ่งในผลิตภัณฑ์ตัวอย่างการบริโภค 1 ครั้ง ได้รับน้ำตาลถึง 12 กรัม ซึ่งหากบริโภค 2 ครั้ง (2 ใน 6 ส่วนของถุง) จะได้รับน้ำตาล 24 กรัม ดังนั้น ในวันที่มีการบริโภคดีังกล่าวไม่ควรเติมน้ำตาลในอาหารเพิ่มแล้ว

เช็ค 5 “ปริมาณโซเดียม (เกลือ)” โซเดียมควรบริโภคไม่เกิน 2000 มิลลิกรัม การบริโภคผลิตภัณฑ์นี้ 1 ครั้ง จะได้รับโซเดียม 90 มิลลิกรัม

เช็ค 1

แสดงคุณค่าทางโภชนาการต่อการบริโภค 1 หน่วยบรรจุภัณฑ์

วิธีการอ่านฉลากโภชนาการ “แบบ GDA”

คุณค่าทางโภชนาการต่อ 1 ของ
ควรแบ่งกิน 3 ครั้ง

พลังงาน	น้ำตาล	ไขมัน	โซเดียม
480	30	21	330
กิโลแคลอรี	กรัม	กรัม	มิลลิกรัม
*24%	*46%	*32%	*14%

*คิดเป็นร้อยละของปริมาณสูงสุดที่ควรได้รับต่อวัน

เช็ค 2

เช็คจำนวนครั้งที่เหมาะสมกับการบริโภค

เช็ค 3

เช็คปริมาณพลังงาน น้ำตาล ไขมัน และโซเดียมที่จะได้รับทั้งหมดของ

เช็ค 4

เช็ค ร้อยละของปริมาณพลังงาน น้ำตาล ไขมัน โซเดียม เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณที่ควรบริโภคสูงสุดที่ควรได้รับต่อวัน

ฉลาก GDA หรือฉลากหวาน มัน เค็ม จะแสดงค่าปริมาณพลังงาน น้ำตาล ไขมัน โซเดียม ในหนึ่งหน่วยบรรจุภัณฑ์ หรือทั้งหมดของ (ซึ่งจะแตกต่างกับฉลากโภชนาการทั่วไปที่จะแสดงการบริโภคต่อ 1 ครั้ง) และมีการเทียบพลังงาน ปริมาณน้ำตาล ไขมัน โซเดียม กับปริมาณสูงสุดที่ควรได้รับต่อวัน ซึ่งแสดงให้เห็นในรูปของร้อยละ หรือผู้บริโภคอาจเทียบกับสูตรสุขภาพดี 661 น้ำตาล ไม่ควรเกิน 6 ช้อนชา หรือ 24 กรัม/วัน ไขมัน ไม่ควรเกิน 6 ช้อนชา หรือ 30 กรัม/วัน และโซเดียมไม่ควรเกิน 2000 มิลลิกรัม/วัน เพื่อลดความเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอนาคต

๐2. ออกกำลังกาย⁽¹⁴⁾

กลุ่มวัยทำงาน ควรมีการออกกำลังกายหรือกิจกรรมทางกายมีหลากหลาย เช่น การเดิน ปั่นจักรยาน ว่ายน้ำ เต้น งานบ้าน ทำสวน เป็นต้น ซึ่งการออกกำลังกายหรือการมีกิจกรรมทางกายจะช่วยในเรื่องระบบไหลเวียนโลหิต กล้ามเนื้อ สุขภาพกระดูก ลดความเสี่ยงของโรคติดต่อเรื้อรัง และอาการซึมเศร้า

องค์การอนามัยโลกแนะนำ การออกกำลังกายในกลุ่มอายุ 18-64 ปี ซึ่งรวมถึงกลุ่มวัยทำงาน ดังนี้

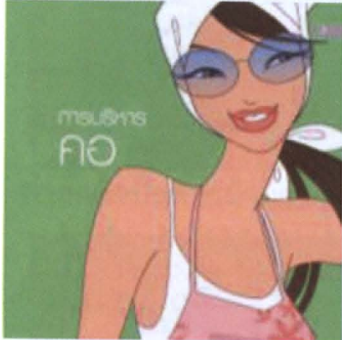
1. ควรมีการออกกำลังกายอย่างน้อย 150 นาทีต่อสัปดาห์ ในการออกกำลังกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง (moderate-intensity aerobic physical activity) เช่น การวิ่ง เดินเร็ว เต้นแอโรบิก ปั่นจักรยาน หรือ อย่างน้อย 75 นาทีต่อสัปดาห์ในการออกกำลังกายแบบแอโรบิกระดับหนัก (vigorous-intensity aerobic physical activity) เช่น การวิ่งเร็ว ปั่นจักรยานเร็ว เป็นต้น
2. การออกกำลังกายแบบแอโรบิก ควรออกครั้งละอย่างน้อย 10 นาที
3. เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้นอาจเพิ่มการออกกำลังกายแบบแอโรบิกระดับปานกลาง 300 นาทีต่อสัปดาห์ หรือ การออกกำลังกายแบบแอโรบิกระดับหนัก อย่างน้อย 150 นาที
4. ควรมีกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ อย่างน้อย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เช่น การยกน้ำหนัก Sit-ups เป็นต้น

สำหรับการออกกำลังกายในสถานที่ทำงานระหว่างวัน ที่สะดวก เหมาะสม สามารถทำได้ทุกเวลา คือ การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ เช่น การยืดเหยียดคอที่ละด้าน การเงยหน้าขึ้นลง การหมุนไหล่ ทำยืดไหล่โดยการดึงข้อศอก เป็นต้น

โดยท่าเคลื่อนไหวออกกำลังกายหรือท่าการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ
ควรทำอย่างช้าๆ แต่ละท่าควรทำ 1-2 ครั้ง และทำค้างไว้ท่าละประมาณ 10 วินาที
โดยที่มีความรู้สึกถึงระดับปานกลาง

ตัวอย่างท่าออกกำลังกายในสถานประกอบการ ⁽¹⁵⁾
จาก หนังสือท่าออกกำลังกายในสถานประกอบการ
กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ท่ามอง ซ้าย/ขวา

เริ่มต้นจากตามองตรง แล้วหมุนคอมองไปด้านขวามือช้าๆ แล้วหมุนกลับที่เดิม จากนั้นหมุนคอไปทางซ้ายมือแล้วหมุนกลับที่เดิม ทำสลับซ้าย/ขวา จนครบ 4 รอบ (หลีกเลี่ยงการท่ามากกว่ากำหนด)

ท่ายืดเหยียดคอทีละด้าน

เริ่มจากหน้าตรงตามองไปข้างหน้า แล้วค่อยๆ เอียงคอไปทางขวามือ แล้วกลับมาก่ออยู่ในท่าเดิม จากนั้นค่อยๆ เอียงคอไปทางซ้ายมือ แล้วกลับมาก่ออยู่ในท่าเดิมอีกครั้ง (ระวังอย่าให้คอเอียงตึงจนเกินไป) ทำสลับซ้าย/ขวา จนครบ 4 รอบ (หลีกเลี่ยงการท่ามากกว่ากำหนด)

ท่าเงยหน้าขึ้น/ลง

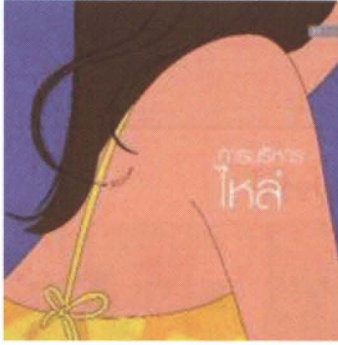

เริ่มจากทำนั่งศีรษะตรง ค่อยๆ กับศีรษะลงไปยังข้างหน้าเก็บตาง แล้วเงยหน้าขึ้นอยู่ในท่าเริ่มต้น ใช้แขนข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้งสองข้างวางที่หลังต้นคอ ค่อยๆ เงยหน้าขึ้นให้ศีรษะเอนไปทางด้านหลัง แล้วก็ภักหน้าองมาอยู่ในท่าเดิม (ระวังอย่าให้ศีรษะเอนไปทางด้านหลังมากเกินไป)

ที่มา : กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ท่าพับไหล่ หน้า/หลัง

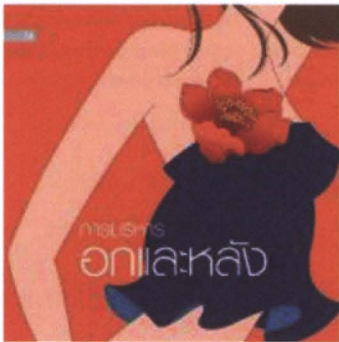

ท่าหมุนไหล่

พับไหล่ไปด้านหน้าให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วดึงไหล่กลับมากอยู่ในท่าเดิม จากนั้นโยกและดึงออกไปด้านหลัง ทำซ้ำแบบเดิม 8 ครั้ง

ให้พับไหล่ทั้งสองข้างไปด้านหลังหลังแล้วยกขึ้นก่อนที่จะหมุนไหล่ไปข้างหน้า ทำซ้ำแบบเดิม 8 ครั้ง แล้วเปลี่ยนเป็นพับไหล่ไปด้านหน้า ยกไหล่ขึ้นก่อนที่จะหมุนเป็นวงกลม ทำซ้ำแบบเดิม 8 ครั้ง

ท่ายืดเหยียดอกด้วยมือดึงกลับ

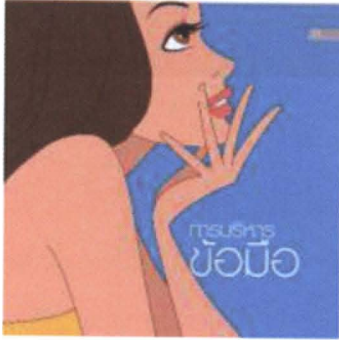

วางมือขวาลงบนไหล่ซ้ายขณะพิศอกขวา ยกขึ้นขนานกับพื้น ใช้มือซ้ายดึงศอกขวาเข้าหาตัว จากนั้นกลับไม่ทำเริ่มต้นโดยเปลี่ยนข้างทำกลับซ้ายขวา

ยืนตัวตรงโดยให้มือทั้งสองข้างวางตรงบริเวณเอวหรือสะโพก ดึงแขนทั้งสองข้างไปด้านหลัง ทำซ้ำแบบเดิม 8 ครั้ง

ที่มา : กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

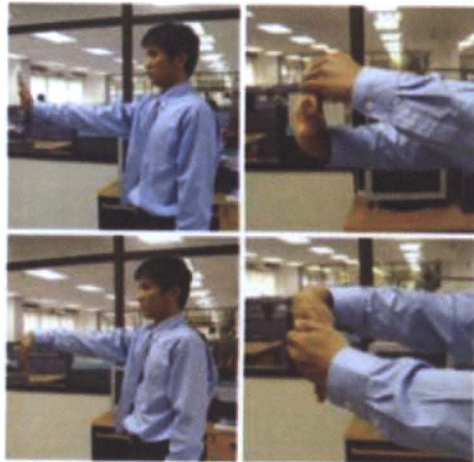

ท่าหมุนข้อมือ

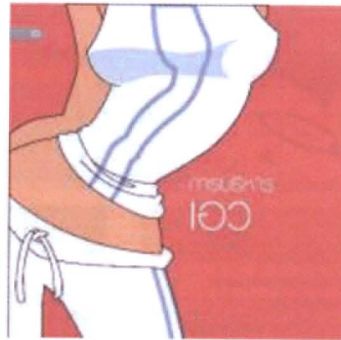

ทำยืดข้อมือด้วยฝ่ามือหัน เข้า/ออก

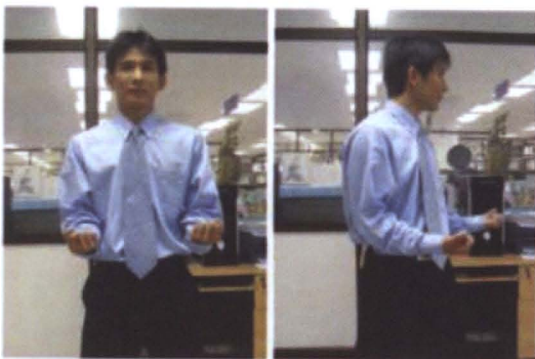

ยกแขนขึ้นตั้งสองข้างแล้วหมุนข้อมือเข้าหาตัว 8 ครั้ง จากนั้นหมุนข้อมือออกจากตัว 8 ครั้ง

ยืดแขนขวาออกไประดับไหล่โดยให้ฝ่ามือหันออกจากตัว ใช้มือซ้ายดึงปลายมือขวาเข้าหาตัวช้าๆ แล้วปล่อยมือกลับไปอยู่ในท่าเดิม จากนั้นพลิกฝ่ามือคว่ำลง แล้วดึงปลายมือซ้ายเข้าหาตัวช้าๆ แล้วปล่อยมือกลับไปอยู่ในท่าเดิม เปลี่ยนไปทำอีกข้างแบบเดียวกันตั้งแต่วิธีเริ่มต้น

ท่าเอียงตัวด้านข้าง

ให้อินแนกตัวงอเข่าเล็กน้อย งอแขนขึ้นให้ข้อศอกขนานกับพื้นแล้วบิดตัวไปทางซ้ายมือก่อนแล้วจึงบิดตัวหมุนไปทางขวามือ ทำซ้ำแบบเดิม 4 รอบ

ท่าหมุนร่างกายส่วนบน

เริ่มจากทำนั่งบนเก้าอี้วางมือซ้ายลงที่ต้นขายืดแขนขวาขึ้นเหนือศีรษะ แล้วเอียงตัวช้าๆไปทางซ้าย แล้วดึงกลับมากลางในท่าเดิม เปลี่ยนข้างจากซ้ายเป็นขวาแล้วทำแบบเดิมตั้งแต่นั้น (ท่านี้จะประโยชน์มากขึ้น หากท่านทำในท่าที่ขึ้นโดยที่หลังพิงเก้าอี้)

การใช้งานนี้มีข้อเสียนะแต่ขอแนะนำต่อพระบารมีพระราชาธิบดีของเรา

ที่มา : กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

๑3. อารมณ์

เลือกวิธีที่ทันใจ สนใจ ทำแล้วเพลิดเพลิน มีความสุข ลดความเครียด เช่น ฟังเพลง ร้องเพลง ดูโทรทัศน์ นอนหลับพักผ่อน ปลูกต้นไม้ พุดคุยพบปะกับเพื่อนฝูง

องค์กร หรือสถานประกอบการ ควรคัดกรองความเครียดพนักงาน สุขภาพจิตที่ดี มีผลการประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี ⁽¹⁶⁾

46

8 เครื่องมือ สร้างสุขคนวัยทำงานในชุมชน

 เครื่องมือที่ 1 ค้นหาจุดดีของตนเอง	 เครื่องมือที่ 4 ครอบครัวยุคใหม่	 เครื่องมือที่ 7 การมีเครื่องยึดเกาะใจ
 มองหาสิ่งดีของตนเอง แล้วอย่าเก็บไว้ นำออกมาใช้อย่างสร้างสรรค์	 ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความสำคัญ เป็นที่พึ่งพิงทางใจ ใส่ใจรับฟัง แบ่งปันทุกความสุข	 สันค้ำส่งใจ ยึดเหนี่ยวไว้พริกพริก อังคักกลัดใจในการดำเนินชีวิต เมื่อวิกฤตเข้าเป็นพลังฟื้นฟูใจ
 เครื่องมือที่ 2 ค้นหาจุดดีของผู้อื่น	 เครื่องมือที่ 5 มีลมคู่ชีวิต ด้วยหลัก 8-8-8	 เครื่องมือที่ 8 ความพึงพอใจในสิ่งที่มี
 ทุกคนมีข้อดี เปิดใจค้นหา มองว่าคนอื่นก็มีดี สำคัญที่เห็นคุณค่ากันอย่างจริงใจ	 อดทนจัดการเวลา ขอนคนสับไม้เค็มที่ ทำกันอย่างดีเต็มความสามารถ อย่าให้ขาดสร้างสุขในครอบครัว	 รู้จักพอเพียง พอใจในสิ่งที่มี พอได้ในสิ่งที่ได้
 เครื่องมือที่ 3 เฝ้ม 3 อ. ยังกสุธา	 เครื่องมือที่ 8 การเปิดใจตลาด และประเพณีให้ผู้อื่น	 ฝัน: ไปไกลกับสร้างสุขวัยทำงานในชุมชน www.sorporator.com
อดทน รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ลดความ ฝัน เก็บ อดทนอดกลั้น อดทนอดกลั้น อดทนอดกลั้น อดทนอดกลั้น อดทนอดกลั้น	 แบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถ ทำดีกาสาบะระยะมันต์อดทน	
คลีกเสียง ลต ละ เล็กบุคส์ สุธา และสาระเสียง		

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

แบบประเมินความเครียด (ST5) (17)

บทนำ

ความเครียดเกิดขึ้นได้กับทุกคน สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดมีหลายอย่างเช่น รายได้ที่ไม่พอเพียง หนี้สิน ภัยพิบัติต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสูญเสีย ความเจ็บป่วยเป็นต้น ความเครียดมีทั้งประโยชน์ และโทษหากมากเกินไปจะเกิดผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของท่านได้ ขอให้ท่านลองประเมินตนเองโดยให้คะแนน 0-3 ที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน

คะแนน 0 หมายถึง แทบไม่มี (ไม่มีอาการหรือเกิดอาการเพียง 1 ครั้ง)

คะแนน 1 หมายถึง เป็นบางครั้ง (มีอาการมากกว่า 1 ครั้ง แต่ไม่บ่อย)

คะแนน 2 หมายถึง บ่อยครั้ง (มีอาการเกิดขึ้นเกือบทุกวัน)

คะแนน 3 หมายถึง เป็นประจำ (มีอาการเกิดขึ้นทุกวัน)

ข้อที่	อาการหรือความรู้สึกที่เกิดในระยะ 2-4 สัปดาห์	คะแนน			
		0	1	2	3
1	มีปัญหาการนอน นอนไม่หลับหรือนอนมาก				
2	มีสมาธิน้อยลง				
3	หงุดหงิด/กระวนกระวาย/ว้าวุ่นใจ				
4	รู้สึกเบื่อ เซ็ง				
5	ไม่อยากพบปะผู้คน				

การแปลผลและการให้คำแนะนำ

0 - 4 คะแนน หมายถึง ไม่มีความเครียดในระดับที่ก่อให้เกิดปัญหากับตัวเอง ยังสามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ และปรับตัวกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

5 - 7 คะแนน หมายถึง สงสัยว่ามีปัญหาความเครียด ควรให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำในเรื่องการผ่อนคลายความเครียดด้วยการพูดคุยหรือปรึกษาหารือกับคนใกล้ชิด เพื่อระบายความเครียดหรือคลี่คลายที่มาของปัญหาและอาจใช้การหายใจเข้าออกลึก ๆ ซ้ำ ๆ หลายครั้ง หรือใช้หลักการทางศาสนาเพื่อคลายความกังวล

8 คะแนนขึ้นไป หมายถึง มีความเครียดสูงในระดับที่อาจส่งผลเสียต่อร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดหลัง นอนไม่หลับ ฯลฯ ต้องได้รับคำปรึกษาจากบุคลากรสาธารณสุข เพื่อค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดและหาแนวทางแก้ไข และคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วยแบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q) หรือ ปรึกษาแพทย์ที่สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

10 วิธีปฏิบัติ...

เพื่อช่วยคลายเครียดในการทำงาน

กรมสุขภาพจิต ขอเสนอ 10 วิธีปฏิบัติ เพื่อช่วยคนวัยทำงานได้คลายเครียดในการทำงาน ดังนี้

1.

หมั่นออกกำลังกาย
อย่างน้อยวันละ 30 นาที
ทุกวันหรืออาทิตย์ละ 3 วัน
เป็นอย่างน้อย

2.

รู้จักพักผ่อนหย่อนใจบ้าง ระหว่างหยุดพักการทำงาน เช่น หามุมสงบๆ สบายๆ นั่งพัก หรือหลับตา เพื่อพักสายตา ชัก 5 - 10 นาที หรืองานที่ทำอยู่ต้องนั่งทั้งวัน ก็ควรเดินยืดเส้นยืดสายบ้าง และหลังเลิกงาน ให้ทำกิจกรรมที่ชอบทำ เช่น ปลูกผัก เลี้ยงปลา เป็นต้น

3.

ใช้คำพูดที่ชวนฟัง เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เช่น ทักทายสวัสดี รู้จักขอบคุณ ขอโทษ ชื่นชมกัน พูดให้กำลังใจกัน ให้อภัยกัน ไม่พูดซ้ำเติมเมื่อเพื่อนผิดพลาด

4.

จัดการกับอารมณ์อย่างเหมาะสม ถ้ามีเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกอารมณ์ไม่ดีอย่าเพิ่งพูดหรือทำอะไรลงไป แต่ให้เดินหลบออกไปก่อน ตั้งสติ นับหนึ่งถึงสิบหรือหายใจเข้าออกช้าๆ แล้วไตร่ตรองถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยคิดถึงผลดีผลเสียที่จะตามมากับการกระทำของเรา

5.

การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน โดยการยิ้มแย้มแจ่มใส เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา

6.

การบริหารเวลา จัดแบ่งเวลาการทำงานในแต่ละวัน อย่างเหมาะสมเพื่อให้งานเสร็จทันเวลาที่กำหนด เช่น ทำงานที่สำคัญหรือเร่งด่วนก่อน แล้วจึงทำงานอื่น ภายหลัง

7.

กล้าแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ กล้าบอกความต้องการของตนเองตามสิทธิที่ควรจะได้รับและไม่ทำให้ใครเดือดร้อนหรือผิดระเบียบของหน่วยงาน ผ่านช่องทางที่กำหนด เช่น ผู้รับความคิดเห็น เป็นต้น

8.

สร้างพลังสุขภาพจิตหรือความเข้มแข็งทางใจให้ตนเอง ด้วยการคอยให้กำลังใจและชื่นชมตนเองเมื่อทำอะไรสำเร็จและบอกกับตนเองว่า "ฉันมีความสามารถทำได้" พยายามอย่ากังวลไปก่อนล่วงหน้าหรือคิดในทางร้ายในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

9.

การเก็บออม โดยฝึกให้เป็นนิสัยด้วยการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งที่ได้รับทุกครั้งเพื่อการออมก่อนการใช้จ่าย เพราะการมีเงินออมจะทำให้เรามีความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ

10.

การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี หาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา และแก้ที่ต้นเหตุ ข้อสำคัญอย่าแก้ปัญหาด้วยการใช้อารมณ์ แต่ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง อย่าอายที่จะปรึกษาคนอื่น เช่น คนใกล้ชิด เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน หรือ ขอรับการปรึกษาทางโทรศัพท์ฟรีที่สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ตลอด 24 ชั่วโมง

หากไม่สบายใจ ทุกข์ใจ ปรึกษาฟรีที่สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ตลอด 24 ชั่วโมง

ด้วยความปรารถนาดีจาก กรมสุขภาพจิต

ผลิตโดย สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข www.sorporsor.com

การวางแผนครอบครัว

เตรียมความพร้อมทางด้านสุขภาพก่อนแต่งงาน

เมื่อถึงเวลาทั้งหญิงหรือชายมีความพร้อมในด้านต่างๆและพร้อมที่จะมีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขใจ ควรหาโอกาสไปตรวจสุขภาพร่างกาย และรับคำปรึกษาจากแพทย์ เพื่อค้นหาและลดการติดต่อของโรคเอดส์ หรือโรคที่สามารถถ่ายทอดถึงทารกในครรภ์

การใช้ชีวิตร่วมกันของชายหญิง ควรศึกษาข้อมูลในหลายเรื่อง ได้แก่

1. การปรับตัวและความรู้เรื่องเพศสำหรับชีวิตคู่
2. การตรวจสุขภาพทั้งหญิงชาย เช่น ตรวจเลือด หาภูมิคุ้มกันบกพร่องเกี่ยวกับเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ภาวะโลหิตจาง และโรคถ่ายทอดทางพันธุกรรม เป็นต้น
3. ควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี โรคหัดเยอรมัน ฯลฯ
4. การวางแผนครอบครัว เพื่อกำหนดเวลาที่มีลูกที่เหมาะสม

การตรวจสุขภาพก่อนแต่งงานและมีบุตร

เริ่มต้นด้วยการตรวจร่างกายและการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อให้ทราบถึงความสมบูรณ์ความพร้อมของร่างกายทั้งชายและหญิงที่จะเป็นผู้ก่อกำเนิดทารกน้อยที่มีสุขภาพสมบูรณ์และสามารถวินิจฉัยโรคบางอย่างที่แอบแฝงอยู่

1. การตรวจร่างกายทั่วไป

- ส่วนสูง (เซนติเมตร)
- น้ำหนัก (กิโลกรัม)
- ความดันโลหิต (มิลลิเมตรปรอท)
- ระบบหัวใจ
- ระบบหายใจ

2. การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

2.1 การตรวจเลือด

- หมู่เลือด
- ความเข้มข้นของเม็ดเลือด Hct (%)
- ระดับน้ำตาลในเลือด (FBS)
- ภูมิคุ้มกันโรคไวรัสตับอักเสบบี (Anti HBs)
- เลือดบวกซีฟิลิส (VDRL)
- ภูมิต้านทานไวรัสเอดส์ (Anti HIV)
- ตรวจหา Haemoglobin Typing

2.2 การตรวจปัสสาวะ (UA)

2.3 เอกซเรย์ปอด (Chest X-RAY)

3. อื่นๆ

การวางแผนเพื่ออนาคต

คู่สมรสควรมีการวางแผนล่วงหน้ามากสำหรับครอบครัวว่าจะมีลูกกี่คน มีลูกเมื่อใด และแต่ละคนควรห่างกันกี่ปี สำหรับคู่สมรสใหม่ควรที่จะใช้เวลาสักระยะหนึ่ง เพื่อปรับตัวปรับใจเข้าหากันและสร้างฐานะให้มั่นคงเมื่อพร้อมแล้วแล้วตัดสินใจมีลูก

ในสภาพสังคมปัจจุบัน คุณหมอมักจะแนะนำให้บุตรครอบครัวละไม่เกิน 2 คน ลูกคนแรกกับลูกคนที่ 2 ควรห่างกันอย่างน้อย 3 ปี และมารดาควรมีลูกคนแรกเมื่ออายุเกิน 20 ปี หากยังไม่พร้อมทั้งคู่สมรสคุณกำหนดไว้ก่อนเมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไปก็ไม่ควรมีลูกถ้ายังไม่เคยก็ควรจะไปปรึกษาแพทย์ดูก่อน

วิธีคุมกำเนิดที่เหมาะสมสำหรับคู่สมรสใหม่

1. ฝ่ายหญิง

1.1 กินยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมนรวม ครั้งแรกควรเลือกยาเม็ดชนิดที่มีฮอร์โมนประกอบอยู่ในขนาดต่ำก่อน เพื่อลดอาการแทรกซ้อนและเริ่มกินยาเม็ดแรกในวันแรกที่มีประจำเดือนวันละ 1 เม็ด เรียงตามลำดับลูกศร หลังอาหารเย็นหรือก่อนนอนทุกวัน กินติดต่อกันไปแผงต่อแผง

หากลืมกิน 1 เม็ด ให้รีบกินทันทีที่นึกได้ และกินเม็ดต่อไปตามปกติ

หากลืมกิน 2 เม็ด ให้หยุดใช้ยาแผงใหม่ และใช้วิธีคุมกำเนิดอื่น เช่น ถุงยางอนามัย จนมีประจำเดือนจึงเริ่มแผงใหม่

1.2 นับวันปลอดภัย โดยมีช่วงเวลาปลอดภัยในการมีเพศสัมพันธ์ คือ ช่วง 7 วันก่อน และ 7 วันหลัง มีประจำเดือน แต่วิธีนี้ได้ผลไม่แน่นอน เพราะรอบเดือนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละเดือน และหากมีการเจ็บป่วยหรือความเครียดทางอารมณ์ที่ทำให้รอบเดือนคลาดเคลื่อนได้

1.3 วิธีคุมกำเนิดอื่น ๆ เช่น ยาฉีดคุมกำเนิด ห่วงอนามัย ยาฝังคุมกำเนิด ไม่แนะนำให้คู่สมรสใหม่ใช้ เพราะเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ไม่เคยมีลูก

2. ฝ่ายชาย

สวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ป้องกันการตั้งครรภ์ และยังสามารถป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ได้ด้วย

เคล็ดลับเพื่อการมีชีวิตคู่ที่ยืนยาว

1. **รู้จักพูดภาษาดอกไม้** วิธีพูดด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล สบตาพูดคุย มีความรักและปรารถนาดีต่อกัน หาโอกาสพูดคุยเป็นประจำพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่าย เปิดโอกาสให้อีกฝ่ายแสดงความคิดเห็นเต็มที่ พูดปลอบใจเมื่ออีกฝ่ายเกิดความกังวล พูดให้กำลังใจหรือพูดสิ่งดีๆ สิ่งที่ประทับใจในกันและกัน เล่นหยอกล้อด้วยอารมณ์ขันกันบ้าง

2. **หลีกเลี่ยงการพูดจาหุหมั่น** บุคคลที่คนรักนับถือ ทำท่ายั่วโมโห กล่าวหา พูดถึงความผิดพลาดในอดีตของอีกฝ่าย พูดกลบเกลื่อนหรือหลีกเลี่ยงปัญหา พูดตำหนิหรือเปรียบเทียบในเชิงลบ เอาเรื่องในชีวิตคู่ของตนไปพูดในทางที่เสียหายหรืออับอาย ตำท้อหรือพูดโต้เถียงเพื่อเอาชนะกัน พร่ำบ่น หรือสั่งสอนอีกฝ่าย
3. **ควรหลีกเลี่ยงการพูดจาดกกลงกันในขนาดที่ต่างฝ่ายต่างมีอารมณ์โกรธ** พยายามเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย อาจจะพูดจาถกเถียงกันบ้าง แต่ก็ควรให้เป็นไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น ไม่มุ่งเอาชนะกัน หรือหาทางออกที่ทั้งคู่สามารถทำได้ ที่สำคัญการขัดแย้งจะไม่ลุกลามไปใหญ่โตถ้าต่างฝ่ายต่างรู้จักขอโทษให้อภัยและไม่ถือโกรธกัน
4. **รู้จักสร้างบรรยากาศ**
  - ชักชวนกันผ่อนคลายความเครียด เช่น ออกกำลังกายด้วยกัน หาเวลาไปดูหนังฟังเพลง ชวนกันดูโทรทัศน์ ทำอาหารเย็นด้วยกัน ไปจับจ่ายซื้อของด้วยกัน หรือนั่งสมาธิ สวดมนต์ด้วยกัน
  - แสดงออกให้อีกฝ่ายรู้ว่ารักเสมอ เช่น โอบกอด แอบหอมแก้ม รู้จักเอาใจให้เกียรติให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน
  - จัดบ้านให้น่าอยู่ แต่งบ้านให้มีชีวิตชีวา สดชื่นด้วยดอกไม้ หรือติดมาน้ำใหม่ เปลี่ยนผ้าปูที่นอนใหม่
  - รักษาความสะอาดของสุขภาพอนามัยของตนเองอยู่เสมอ
5. **รู้จักหลักคิดที่สำคัญ**
  - ให้ความเห็นอกเห็นใจกันเวลาที่อีกฝ่ายมีปัญหา
  - มีจิตใจเข้มแข็งและมั่นคงไม่หวั่นไหวกับคำพูดที่ผู้อื่นให้ร้ายกับชีวิตคู่ของตนเอง
  - ยอมรับความแตกต่างระหว่างกันว่าเป็นสิ่งที่เขา หรือเธอไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้หรือแก้ไขไม่ได้
  - มีความรับผิดชอบต่อกันร่วมกัน แบ่งเบาบทบาทการดูแลบ้าน ค่าใช้จ่ายและลูกที่กำลังกำเนิดมา
  - ร่วมมือกันแก้ปัญหาด้วยการยืดหยุ่นตามสถานการณ์
  - ทำความรู้จักญาติพี่น้องและคนรอบข้างของทั้งคู่ ไม่ว่าจะเพื่อนร่วมงาน เพื่อนสนิท สมาชิกครอบครัวของคนรัก และบุคคลที่ควรรักให้ความนับถือ

ที่มา : สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

12. World Health Organization: WHO. Physical Activity and Adults. Global Recommendation on Physical Activity for Health, pp. 23-27. Switzerland, 2010.
13. กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ทำออกกำลังกายในสถานประกอบการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การรับวงสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548.
14. LaMontagne AD, Martin A, Page KM, et al. Workplace mental health: developing an integrated intervention approach. BMC Psychiatry. 2014;14:131.
15. สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.แบบประเมิน/500-แบบประเมินความเครียด. วันที่เข้าถึง 15 กุมภาพันธ์ 2561.เข้าถึงได้จาก:<http://www.sorporsor.com/component/content/article/182-สื่อสิ่งพิมพ์/แบบประเมิน/500-แบบประเมินความเครียด.htm>
16. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ก่อนจะแต่ง...ครรวรจะตรวจ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559.
17. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สีสรัก สร้างครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559.

ดาวนั้โหลดเอกสาร

เอกสารโครงการสาวไทยแก้มแดง

http://nutrition.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=440

เอกสารเผยแพร่ด้านอาหารและโภชนาการ โดยสำนักโภชนาการ

http://nutrition.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=386

เอกสารเผยแพร่ด้านอนามัยวัยเจริญพันธุ์ โดยสำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

<http://rh.anamai.moph.go.th/main.php?filename=totaldownload>

เอกสารเผยแพร่ด้านการดูแลสุขภาพจิต โดยสำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต

<http://www.sorporsor.com/วัยทำงาน-15-59ปี.html>

กรมอนามัย
Department of Health

สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

